

गोंय सरकार

अर्थ संकल्प भाशण

2014-15

मनोहर पर्रीकर

मुखेलमंत्री आनी अर्थमंत्री

05 मार्च, 2014

फाल्गुन-05, शके 1935

सभापती महोदय,

The best way to find yourself

Is to lose yourself in the service of others

महात्मा गांधीच्या ह्या उतरांनी आयज हांव, ह्या पवित्र सभाघरांत 2014-15 चो अर्थसंकल्प सादर करता.

2. 09 मार्च 2014 दिसा म्हजें सरकार दोन वर्सांचो कार्यकाळ पूर्ण करता. हो कार्यकाळ सामको आव्हान दिवपी आशिल्लो. राज्याची अर्थवेवस्था, एकेवटेन जागतीक अर्थीक मंदींतल्यान हळू हळू करून भायर सरताली, तर दुसरे वटेन ती मानव निर्मित अर्थीक संकटांत सापडलेली. मानादीक सर्वोच्च न्यायालयान राज्यांत मिनाचो म्हाल काडपाक आनी खनिज मालाच्या येरादारीचेर पुराय बंदी घाल्या मुळे एके रातीभितर खाण क्षेत्रांतले सगळे अर्थीक घटक शुन्य जावन पडले.
3. आमी सगळे जाण जाणात की खाण क्षेत्र हें चडांत चड लोकांक रोजगार दिता आनी येणावळ वाडोवन अर्थ वेवस्थेक बरोच हातभार लायता. फाटल्या बऱ्याच काळापासून खाणी भोंवतणी बळकट अर्थ वेवस्था तयार जाल्ली, जाका लागून लोक आपलो उदरनिर्वाह ह्या व्यवहारापासून करताले. सुमार एक लाख पन्नास हजार लोक प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणान ह्या क्षेत्राचेर आदारून आसात. 2010-11 आनी 2011-12 ह्या वर्सा खाण क्षेत्राचो वांटो GSDP कडेन प्रत्येकी 20 आनी 17 टक्के इतलो आशिल्लो जो

2012-13 ह्या वर्सा सुमार 5.50 टक्के इतलो सकयल गेलो आनी 2013-14 ह्या वर्सा पुरायपणान नाच जालो.

4. दुसरे वटेन फाटल्या अठरा म्हयन्यांखातीर राज्य तिजोरी प्रत्यक्ष खाण रॉयल्टी रू. 1300 कोटी आनी कमी जाल्ल्या कराक लागून अप्रत्यक्ष महसूल 700 कोटी रूपया अशी एकूण दोन हजार कोटी येणावळीखातीर वंचीत जाल्ली. सोपेपणान सांगपाचें जाल्यार विकासाचें चक्र फिरतें दवरतासतना म्हज्या सरकाराफुडें बांधील खर्च चालू दवरून त्या क्षेत्रान अर्थीक गती तिगोवन दवरपाचें आव्हान आशिल्लें. इतलेंच न्हय जाल्यार खाण क्षेत्रांतल्या लोकांमदी निर्माण जाल्ले निर्शेवणेमुळे मानवी शोकांतिका न जावपाखातीर सरकाराक हस्तक्षेप करचो पडलो.
5. एकेवटेन म्हज्या फाटल्या अर्थसंकल्पांत जाहीर केल्ल्या अर्थीक-सामाजीक उदरगतीच्या येवजण्यांची व्हडल्या प्रमाणान अंमलबाजावणी करप जाल्यार दुसरे वटेन फाटल्या सरकाराच्या कामांची दिवपाची उरिल्ली थकबाकी आनी रिणां फारीक करप, हो एक संघर्श आशिल्लो. मर्यादीत उपलब्ध साधनांतल्यान हीं दोनूय तोकां एकठांय करतना म्हज्या सरकाराक तारेवयली कसरत करची पडली.
6. ह्या पवित्र सभाघराक सांगपाक म्हाका अभिमान दिसता की अर्थीक परिस्थिती सुदारपाखातीर वेगवेगळ्या नवीन

कल्पनांतल्यान महसूल एकठांय करून बरे तरेन ही दरी भरून काडपाक आमकां यश आयलां.

7. महसूलाचेर ताण आसून सुध्दा म्हज्या सरकारान कळंतर फारीक करप, मूळ रिण फारीक करप, पेन्शन आनी फाटल्या सरकारान फारीक करपाचीं रिणां, ही सगळी जापसालदारकी वेळाभितर पूर्ण केल्या तशेंच फाटल्या दोन अर्थसंकल्पांत हांवें घोशीत केल्ल्यो म्हत्वाच्यो सगळ्यो सामाजीक अर्थीक येवजण्यो चालीक लायल्यात.

अर्थीक विवरण

8. महोदय, हांव आतां राज्याच्या अर्थवेवस्थेचें संक्षिप्त विवरण तुमच्या मुखार दवरतां. 2012-13 त स्थीर मुल्यांचेर आदारीत GSDP ची वाड सर्वसादारणपणान 8.47 टक्के आसतली. जी 2011-12 चे तुलनेंत 22.10 टक्के आशिल्ली. ही घट मायनींग क्षेत्रांतल्या कमी जाल्ल्या वांट्यामुळे जाल्ली आसा. 2012-13 वर्सा स्थीर मुल्याच्या आदारान प्राथमीक, व्दितीय आनी तिसऱ्या क्षेत्रांतली वाड अनुक्रमान (-) 37.81, 4.07 आनी 17.06 टक्के इतली आशिल्ली.

2014-15 खातीर अर्थसंकल्प अदमास आनी 2013-14 खातीर सुदारीत अदमास

9. सभापती महोदय, 2014-15 वर्साचो एकूण अर्थसंकल्प अंदाजे रू. 10526.45 कोटी इतलो आसा जो 2013-14 वर्सा रू. 9446.19 कोटी आशिल्लो. हातूंत 11.44% इतली वाड जाल्ली आसा. तशेंच 2013-14 चे 4452 रूपयांचे तुलनेंत आताचें अर्थीक नियोजन अंदाजे रू. 4389.25 कोटी आसा. नियोजीत निधीचो पूर्ण वापर साध्य करपाखातीर नियोजीत निर्धीत अनावश्यक खर्चान कपात करून एकूण निधी थोडोसो कमी केल्लो आसा. 2014-15 ह्या अर्थीक वर्सा महसूल येणावळ रू. 8090.09 कोटी रूपयांचे तुलनेंत महसूल अदमासी खर्च रू. 8099.47 कोटी रूपया आसून महसूल तूट रू. 9.38 कोटी इतली नांवांपुरती शिल्लक उरल्या.
10. महोदय, 2013-14 च्या सुदारीत अंदाजा नुसार 1357.23 कोटी रूपयांचे तुलनेंत अंदू वर्साची अर्थीक तूट अंदाजे 1610.71 कोटी रूपया इतली आसा. GSDP च्या हिशोबान ही अर्थीक तूट अंदाजे 3.40% आसा. 2014-15 वर्साचे अखेरेक रीण GSDP च्या हिशोबान 20.14 % मेरेन मर्यादीत उरतलें जें 2013-14 वर्सा 20.40% इतलें आशिल्लें.

11. महोदय,

2013-14 चे सुदारीत अंदाजाप्रमाणे महसूल येणावळ 6745.87 कोटी रूपया आसा जी अर्थसंकल्पीय अदमासा प्रमाण 7306.74 कोटी रूपया आशिल्ली. दुसरे वटेन महसूल खर्च अर्थसंकल्पीय अदमासान रू. 7510.39 कोटी वेल्यान रू. 7092.21 कोटी इतलो कमी जाला. 2013-14 वर्सा सुदारीत एकूण भांडवली खर्च 9.12 % कमी जावन 2204.82 कोटी इतलो जाला जो अर्थसंकल्पीय अदमासांत 2426.06 कोटी रूपया इतलो आशिल्लो. 2013-14 वर्सा खातीर महसूल तूट आनी अर्थीक तूट अनुक्रमे रू. 346.34 कोटी आनी रू. 1357.22 कोटी जाल्ली आसा जी मूळ अंदाजपत्रकांत रू. 203.69 कोटी आनी 1365.00 कोटी रूपया इतली आशिल्ली.

12. अश्या तरेची अर्थीक कोंडी आसतना सुध्दा म्हज्या सरकारान अर्थीक वेवस्थापन बरे तरेन सांबाळ्ळां. अर्थीक दूरदृश्टी दवरतना म्हज्या सरकारान सामाजीक - अर्थीक येवजण्यो चालीक लावपाचेर तडजोड करुंक ना. तशेंच उदरगतीखातीर राज्याक गरजेची आशिल्ली भांडवली म्हालमत्ता तयार करपापासून फाटीं रावूंक ना.

शासन आनी प्रशासन

13. प्रशासनांत कार्यक्षमता हाडपाखातीर आनी सरकार कार्यक्षम आनी परिणामकारक, जापसालदार, क्रियाशील, सक्षम आनी प्रागतीक, गिन्यानी आनी तंत्र निपूण करपाखातीर सगळ्या स्तरांचेर सरकारी संस्थांच्या प्रत्येक कर्मचाऱ्याक प्रशिक्षण दिवपाची गरज आसा. हाका लागून म्हजें सरकार 'गोंय राज्य प्रशिक्षण धोरण' तयार करून 2014-15 वर्सापासून चालीक लावंक सोदता.
14. अशे तरेन म्हज्या सरकारान प्रशासकीय प्रशिक्षण संस्था तयार करपाची प्रक्रीया सुरु केल्ली आसा आनी आमी पुण्याचे यशवंतराव चव्हाण प्रशासकीय विकास अकादेमी कडेन समजिकायेची कबलात केल्या. ग्रामीण तशेंच शहरांतल्या लोकनियुक्त प्रतिनिधी आनी स्थानीक स्वराज्य संस्थेच्या अधिकाऱ्यांक रामभाऊ म्हाळगी प्रबोधिनीचे वतीन प्रशिक्षण दिवपाखातीर हांवें योग्य ते निधीची तरतूद केल्या.
15. सभापती महोदय,
फाटल्या अर्थसंकल्पांत ह्या पवित्र सभाघराक सांगिल्लें प्रमाण हांवें 'मानव संसाधन विकास महामंडळाची' स्थापना केल्या. हें महामंडळ योग्य उमेदवारांची नियुक्ती करून आनी तांकां प्रशिक्षण दिवन, सरकारी खात्यांनी सुरक्षा आनी Housekeeping सेवा पुरयतले. म्हाका सांगपाक आनंद जाता की हें महामंडळ

पयल्या पांवड्यार 2000 कर्मचाऱ्यांची भरती करपाक सज्ज जालां. जे Goa Recruitment Society त सद्याक कामाक आसा तांचोय विचार ह्यो नियुक्ती करतासतना जातलो. हाचेखातीर हांवें ह्या महामंडळाक 10 कोटी रूपयांची तरतूद केल्या.

16. सभापती महोदय,

आमचे कडेन भरती धोरण नाशिल्ल्यान भरती करपाची प्रक्रिया दर खात्याप्रमाण बदलता. हें बऱ्या प्रशासनाचें चिन्न न्हय. ताका लागून हांव एक सर्वसमावेशक सोपी आनी सुटसुटीत भरती पद्दत अंमलांत हाडटलो.

17. सभापती महोदय,

गोवा, दमण आनी दीव फेररचना कायदो 1987 प्रमाण, गोंय राज्याखातीर वेगळो कॅडर तयार करपाचो निर्णय हांवें हाचे पयलींच घेतला. ह्या वेगळ्या कॅडराक लागून राज्याकडेन लागणूक दवरपी अधिकाऱ्यांक प्रशिक्षणांतल्यान थळाव्या लोकांच्या गरजांकडेन संवेदनशीलतायेन पळोवपाची संवय जातली. हाका लागून म्हाका दिसता अखील भारतीय सेवा अधिकाऱ्यांक गोंय हें तांचेखातीर तात्पुरती वेवस्था नासून पूर्ण वेळ कार्यक्षेत्र आसतलें हाची जाणीव जातली. हाचे खातीर हांवें 50 लाख रूपयांची तरतूद केल्या.

18. कार्यक्षम नोकरशाही आनी प्रभावी वेवस्थापना खातीर संबंदीत खात्यांनी मर्यादीत काळाखातीर वित्तीय, माहिती तंत्रज्ञान, प्रशासन ह्या सारक्या क्षेत्रांतल्या खाजगी आस्थापनांनी काम करपी अणभवी अधिकाऱ्यांचो प्रशासनांत आस्पाव हांव करूंक सोदता.

खाण वेवसाय

19. सभापती महोदय,
फाटल्या वर्साच्या अर्थसंकल्पांतल्यान हांवेन खाण बंदीचो परिणाम जाल्ल्या लोकांखातीर एकसत्री येवजण सुरु केल्ली. तशेंच ट्रक मालक आनी खाण बंदीक लागून रोजगार गेल्ल्या लोकांखातीर अर्थीक सहाय्य दिवपाक सुरवात केल्ली. फाटल्या वर्सा म्हज्या सरकारान 80 कोटी रूपया पेक्षा चड पयशे वितरीत केले, ज्या मुळे ट्रक मालक आनी बेकार लोक अर्थीक दिवाळखोरी पासून वाचले. बार्ज, ट्रक मालक आनी मशीन चालकांनी वेगवेगळ्या बँकाकडल्यान घेतिल्ल्या रिणांक लागून, तांचे समोर दिवाळखोरीचें संकट उबें राविल्लें हाची पूर्ण कल्पना ह्या पवित्र सभाघराक आसा. खाण वेवसाय अचानक बंद जाल्ल्यान ते रिणांच्या कचाट्यांत सापडल्यांत आनी तांची वर्गवारी NPA म्हणून जाल्ली आसा. हाका लागून तांचेर

दंडात्मक कारवायेचें संकट आयिल्लें पूण सरकारान तातूंत मध्यस्थी केल्यामुळे सद्या तांकां तात्पुरती थाकाय मेळ्ळ्या.

20. राज्यांतलो खाण वेवसाय परत सुरू करपाविशींचो निवाडो मानादीक सर्वोच्च न्यायालयाचेर विसंबून आसा, जाका थोडो वेळ लागूं शकता. म्हणून बार्ज, ट्रक आनी मशिनरी चालकांक बेगितल्या बेगीन थाकाय दिवपाखातीर सरकारान मध्यस्थी करपाची थारायल्या. ह्या ऑपरेटरांचीं रिणां जाग्यार घालपाक योग्य तो पर्याय काडपाची गरज आसा. ते नदरेन म्हजें सरकार बँको, बार्ज तशेंच ट्रक आनी मशिनरी चालकांकडेन तांचीं रिणां सुरळीत करपाचे नदरेन चर्चा करता. प्राथमीक अंदाजाप्रमाण ह्या क्षेत्रांतल्या रिणांची एकूण थकबाकी सुमार 680 कोटी रुपयांची आसा. बँकाकडेन योग्य तो अंतीम समजोता करपाखातीर 340 कोटी रुपया आवश्यक आसून फुडल्या दोन ते तीन वर्साभितर हें सगळें फारीक करपाची आमी तयारी दवरल्या. हें क्षेत्र रिणमुक्त करपाखातीर हांवें अंदूच्या अर्थसंकल्पांत 150 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या. ह्या संबंदीचो सविस्तर तपशील बँकर्स, वित्त कंपन्यो तशेंच खण बंदीचो परिणाम जाल्ल्या वाठारांच्या लोकप्रतिनिधीकडेनूय सल्ला मसलत करून ठरयतले.

21. सभापती महोदय,

म्हज्या सरकारान खाण वेवसाय सुरळीत करपाखातीर खाण धोरणाची अंमलबजावणी सुरु केल्या. खाण वेवसायांतलीं अनियमितपणां आनी बेकायदेशीरपणां सोंपोवन नियम आनी विनीयमा नुसार उद्देग चालू जातले अशी हांव खात्री बाळगितां. हाचेखातीर ICT चो मोठ्या प्रमाणांत वापर करतले. आतांमेरेन, कसलेच तरेच्यो मर्यादा धरिनासताना आनी जैवविविधतेचो विचार करिनासतना बेफामपणान चलिल्ल्या मिनाचो वेवसाय तसोच फुडें व्हरपाक खंयचेच परिस्थितींत हांव परवानगी दिवचोना. 2006 ते 2012 मेरेन जांणी राज्याक लुटलें तांचेआड गुन्हे नोंद करपाचें हांव ह्या सभाघराक आश्वासन दिता. ह्या विशयांतल्या कांय किचकटीखातीर आनी अर्थीक गुन्यावा संबंदीच्या तपास तज्ञांच्या उणावाक लागून हाका वेळ लागलो. उपलब्ध नाशिल्ली माहिती एकठांय करपाक आनी नव्यान संकलीत करपाक, न्यायालयां धरून वेगवेगळ्या संस्थांकडल्यान ह्या खात्याचेर सातत्यान दबाव आशिल्लो आनी हाचे खातीरूय दोशी लोकांचेर गुन्हे नोंद करपाक वेळ लागलो.

22. सभापती महोदय,

म्हजें सरकार योग्य तें डंप हाताळणी धोरण तयार करपाखातीर इत्सूक आसा आनी ताचेखातीर डंपाची योग्य तरेन हाताळणी करपाचो सल्लो दिवपाक 'निरी' ची (NEERI) सल्लागार म्हूण

नेमणूक केल्या. संबंदीत न्यायालयाच्या निर्णया उपरांत 25 मिलीयन टन लोह खनीज उत्खनना बरोबरूच, 20 मिलीयन टन डंपाची हाताळणी करपाची मर्यादा हांव घालपाक सोदता. खाण बंदी उठल्या उपरांत खाशेले 'मायर्नींग कॉरिडोर्स' बांदपाकूय सुरवात जातली.

23. कायदेशीर रेंव काडपाचो वेवसाय चालू करपाखातीर सरकार एक खाशेलो अधिकारी नेमून, ह्या गजालीक लागणाऱ्यो सगळ्यो कायदेशीर बाबी, बेगितल्या बेगीन पूर्ण करून, हो वेवसाय निर्धारित वेळेन परत एकदां सुरू करपाचें उतर हांव ह्या सभाघराक दिता.

समाजकल्याण, महिला आनी बाल विकास आनी आदिवासी कल्याण

24. महोदय,

म्हज्या सरकारान राज्यांतल्या कमकुवत, गरीब आनी गरजू लोकांच्या विकासाखातीर सुरू केल्ल्यो म्हत्वाकांक्षी सामाजीक-अर्थीक योजना यशस्वीपणान राबयल्या. दयानंद सामाजीक सुरक्षा येवजण म्हणल्यार भूकमुक्ती येवजणे अंतर्गत ज्येश्ठ नागरीक, विधवा, एकटी बायल, निराधार, एच.आय.व्ही. बाधीत लोक, अनाथ भुरगीं, विकलांग व्यक्ती तेचबराबर हालींच हे

वेळेरेंत समावेश केल्ल्या 'Autism' आनी 'neurological' विकलांग व्यक्तींक दर म्हयन्याक 2000 ते 3500 रुपयामेरेन अर्थीक आदार मेळटा. ही येवजण बरीच यशस्वी थारल्या आनी आतां मेरेन सुमार 1 लाख 30 हजार लोकांनी तिचो फायदो घेतला. 2013-14 वर्सा हे येवजणेचेर 300 कोटी रुपया खर्च केल्यात.

25. म्हारगायेक थाकाय दिवपी लोकप्रीय गृह आधार येवजण, लाडली लक्ष्मी येवजण, अनुसुचीत जाती/जमाती आनी ओबीसी खातीरची शिक्षणीक येवजण, बेकार तरनाट्यांखातीरची येवजण, गरीबांखातीरची घरबांदणी येवजण, जाण्ट्यांखातीरची येवजण, अपंगूळ व्यक्ती, निराधार महिला आनी भुरगीं तशेंच लोकांच्या कल्याणाखातीर आशिल्ल्यो हेर येवजण्यो म्हज्या सरकारान यशस्वीपणान राबयल्यात. ह्या वर्सा ल्हान प्रमाणान हांव विकलांग लोकांक सक्षम आनी स्वावलंबी करपाखातीर योजना राबयतलो. हाचे खातीर हांवें अर्थसंकल्पीय तरतूद केल्या.

26. केंद्र सरकारच्या नियोजन शुन्य धोरणाक लागून एल.पी.जी. वयली रोख सवलत लाभार्थ्यांक मेळपाक कटकटीचें जालां. हाका लागून गृहिणींक असुविधा आनी त्रास जाता. ही निर्माण जाल्ली समस्या केंद्र सरकारा मुखार मांडपा बरोबरूच सद्या गृहिणींक जावपी त्रास लक्षांत घेवन, हांव बायलांक मेळपी गृह आधार

येवजणेच्या मासिक भत्त्यांत 200 रूपयांची अतिरीक्त वाड करपाचो प्रस्ताव दवरता. 1 जून 2014 पासून ही वाड अंमलांत येतली आनी हे येवजणे अंतर्गत मेळपी रू. 1000 वाडून रू. 1200 जातले.

सामाजीक सुरक्षेचें जाळें आनीकूय घटमूट करपाखातीर अंदू वर्सा हांव रू. 788.04 कोटींची तरतूद केल्या.

27. देशभर हालींच्या दिसांनी बायलांचेर जाल्ल्या वाडट्या गुन्यावांच्या फाटभुंयेचेर म्हजें सरकार बायलांखातीर खास 300 जाणांची पोलीस बटालीयन सुरू करपाचो प्रस्ताव दवरता. महिलांचेर जावपी गुन्यावांचो तपास करपाखातीर योग्य तें प्रशिक्षण दिल्यार, खास पोलीसदळ, बायलांखातीर सुरक्षीत आनी सोयीचें वातावरण तयार करपाक शकतलें, ही काळाची गरज आसा.

28. महिला आनी स्वयं सहाय्य गटांक वेवसाय सुरू करपाखातीर तांकां रीण दिवपा संबंदान सरकारान धोरण निश्चित केल्लें आसा जें अंमलांत हाडपाक अर्थीक विकास महामंडळ मर्यादीत हांच्या डॉ. कुरियन आपरोजगार येवजणेवरवीं योग्य तो आदार करतले. मार्केटींगांक आदार म्हूण स्वयं सहाय्य गटांक एक कोटी रूपया दिवपाची तरतूद हांवें केल्या.

29. शाळांच्या साधन सुविधांचो दर्जो वाडोवपाखातीर म्हजें सरकार, अनुदान आनी कर मुक्त रीण दिवपाची येवजण राबयता.

मागास जमातींतल्या 50% परस चड विद्यार्थी पटसंख्या आशिल्ल्या शिक्षणीक संस्थांखातीरच्या शाळांक हांव अतिरीक्त अर्थीक सहाय्य दिवपाचो प्रस्ताव दवरता.

30. सभापती महोदय,

“नैसर्गीक आपत्ती आधार योजना” हे नवे येवजणेखाला ज्या लोकांची रानटी जनावरांक लागून, उजो लागून, झाड पडून वा बाकीच्या नैसर्गीक कारणां खातीर जिवीत आनी मालमत्तेची हानी जाल्या तांकां लुकसाण भरपाय म्हूण अर्थीक आदार दितले. मालमत्तेच्या लुकसाणाखातीर 50,000 रूपया, दुखापतीचेर वैजकी उपचाराखातीर 20,000 रूपया तर मरण आयिल्ल्यां खातीर 2 लाख रूपया दितले. ही येवजण रान वाठारांतल्या लोकांक, खासा करून आदिवासी समाजांतल्या लोकांक बरोच दिलासो दितलो. हे येवजणेंतल्यान शेती उत्पन्नांची रानटी जनावरांकडल्यान नाशाडी जावची न्हय म्हूण उपाय योजना जातली. ही येवजण शेतकी खातें आदिवासी कल्याण खातें आनी रान खात्याच्या आदारान राबयतले.

31. सभापती महोदय,

हांवे हाचे पयलींच हेर मागास वर्गाखातीर 27 टक्क्यांचें आरक्षण दवरलां. आतां हांव अर्थीक मागास वर्गाखातीर, 2 % आरक्षण

जाहीर करता. हाचो कसलोच गैरवापर जावचो न्हय म्हणून अर्थीक निकशांक अंतीम रूप दिल्या उपरांतूच हाची अंमलबजावणी जातली.

32. सभापती महोदय,

आमच्यो पारंपारीक कुंभार कला आनी हेर माती कला समकालीन कलेंत समाविश्ट करून तांकां उत्तेजन मेळचें म्हण हांव माती कला मंडळाची स्थापना करतलो. ह्या वर्सा ताचेखातीर रु. 5 लाखांची तरतूद केल्ली आसा.

33. सभापती महोदय,

पयली म्हणिल्ले प्रमाण हांवें समाजीक क्षेत्राखातीर अर्थसंकल्पांत भरीव वाड केल्ली आसा. धनगर समाजाच्या कल्याणाखातीर रु. 2 कोटी, अलझायमर घरांखातीर रु. 2 कोटी, भिकाऱ्यांचो सांबाळ करपी प्रमाणीत संस्थाखातीर रु. 1 कोटी रूपयांची तरतूद आसा.

34. सभापती महोदय,

रेंदेर, पाडेली, पदेर ह्या सारक्या पारंपारीक वेवसायिकांक पेन्शन दिवपाखातीर हांवें रु. 8.50 कोटींची तरतूद केल्या. तशेंच मोटर सायकल पायलटांचें पेन्शन 2000 रूपया मेरेन वाडयलां. तेचबरोबर तांच्या वाहनांवेळो इन्शुरन्साचो 50% वांटो परत करपाचो अतिरीक्त फायदो दिवपाखातीर वेवस्था केल्ली आसा.

35. सभापती महोदय,

महिला आनी बाल विकासाचेर विशेश लक्ष दिवपाखातीर हांवें सबला येवजणेक रु. 5.5 कोटी, बाल सुरक्षा येवजणेक 5.25 कोटी, स्वावलंबन येवजणेक 30 लाख, बायलांक निवारो दिवपाचे येवजणेखातीर रु. 10 लाख, इंदिरा गांधी मातृत्व सहयोग योजनेखातीर रु. 3 कोटी, चली-भुरगें जल्मांक घालपी आवयक ममता येवजणेखाला रु. 1.56 कोटी आनी अंगणवाडी कर्मचाऱ्यांक निवृत्ती लाभ दिवपाखातीर रु. 1.5 कोटींची तरतूद केल्ली आसा. अंगणवाडी कर्मचाऱ्यांक निवृत्ती लाभ दितना आदल्यो त्रुटी आमी दुरुस्त करतले.

शिक्षण

36. शिक्षण हो सदांच म्हज्या मना-काळजाकडेन प्रिय असो विशय आसा. म्हज्या आदल्या कार्यकाळांत शिक्षणमंत्री म्हूण हांवें उच्च शिक्षणाक सायबरऐज आनी कळंतर मुक्त रिण येवजण अंमलांत हाडिल्ली. सायबरऐज येवजणेखाला अकरावेच्या विद्यार्थ्यांक डेस्कटॉप बदला लेपटॉप वितरीत केले आनी पोरूं वर्सा पाचवी आनी सवेच्या विद्यार्थ्यांक सायबर student येवजणेखाला टॅबलॅटस् वितरीत केले. ह्या वर्सा सगळ्या सरकारी, अनुदानीत तशेंच बिगर अनुदानीत शाळांखातीर सायबर student येवजणेखाला पाचवी आनी णवेच्या विद्यार्थ्यांक तर सायबरऐज

येवजणेखाला अकरावेच्या विद्यार्थ्यांक हातूंत समाविश्ट करतले. पूण ते खातीर तांणी अकरावी पास जावन बारावेंत प्रवेश करपाक जाय.

फकत गॅजेटस् दिले म्हूण शिक्षणाची गुणवत्ता वाडटा अशें ना. तर हे गॅजेटस् गुणात्मक वाडीक पुरक ठरपाक जाय. म्हज्या सरकारान ह्या वर्सा टॅबलॅटसा वांगडा ई-लर्निंग विशय सुची उपलब्ध केल्या. हो दर्जो वाडपाखातीर शाळा, महाविद्यालयां आनी विद्यापीठाक हांव Wi-Fi वा hotspot सारक्यो सुविधा दितलो. हांव शाळांक सुध्दा टॅबलेटस् दितलो जाचो वापर शिक्षक शिकोवणेवेळार करतले.

37. सभापती महोदय,

विद्यार्थ्यांची अर्थीक गरजपुर्ती लक्षांत घेवन कळंतर मुक्त रीण येवजणेखाला आमी निकश आनी रिणाचें प्रमाण सुदारीत केलां. ह्या पवित्र सभाघराक सांगपाक म्हाका खूब खोस भोगता की खूब मोठ्या प्रमाणान विद्यार्थ्यांनी हे येवजणेचो फायदो घेतला. हे येवजणेसकयल ह्या वर्सा 2000 विद्यार्थ्यांक 20 कोटी रूपयांचें अर्थीक सहाय्य दिलां.

38. तशेंच गोवा स्कॉलर येवजणेखाला सद्याची फी लक्षांत घेवन भारत आनी विदेशांतल्या वेगवेगळ्या अभ्यासक्रमांची अर्थीक गरजपुर्ती करपाखातीर आमी शिश्यवृत्तीची रक्कम आनी

लाभार्थ्यांचो आंकडो सुदारीत केला. तशेंच आय.आय.टी., आय.आय.एम.एस. अशा बुध्दी प्रमाण्य संस्थांनी प्रवेश घेवपी विद्यार्थ्यांक अर्थीक आदार वितरीत केला.

39. महोदय,

आमी अशा युगांत जगतात जंय ज्ञान ही शक्ती आसा आनी ते खातीर ज्ञानधिश्ठ समाज उबो करपाक प्रेरणा दिवंक जाय. ज्ञानसंपन्न समाज घडोवपाची मोख सादतलो जाल्यार आमी जगांतल्या खांची-कोनशांतल्यान येवपी सगळ्यो कल्पना आनी ज्ञान कसलेच अडथळे हाडिनासतना भितर घेवपाक जाय. आनी त्यो फळपा-फुलपा खातीर पोशक वातावरण तयार करपाक जाय.

40. तेखातीर खंयच्याय ज्ञानशाखेच्या वा अन्य वाठारांतल्या नांवलौकीक जागतीक संस्थांक आपलो विद्यावाठार उबारपाक हांव राज्यांत आमंत्रित करता आनी येवकार दिता. हांव मानता की अशे तरेचें चित्र ज्ञान आनी समाजाची संकल्पना अर्थपूर्ण करतलें. म्हज्या सरकाराक विश्वास आसा की गोंय राज्याकडेन नांवलौकीक जागतीक संस्थांक आपलेकडेन आकर्शित करपाची क्षमता आसा. अशा संस्थांक आकर्शित करपापासत हांव खाशेलें धोरण आनी सवलती निर्माण करतलो. ह्या संदर्भात आदी केल्ले घोशणेप्रमाण गोवा शिक्षण विकास महामंडळाचे वतीन शिक्षणीक वसाहतींची स्थापना करतले.

41. सभापती महोदय,

म्हजें सरकार सगळीं महाविद्यालयां आनी शिक्षण क्षेत्रांतल्या बिगर सरकारी संस्थांक चर्चासत्रां, कार्यशाळा, संगोश्टी, आदीं आयोजीत करपापासत फावो तो अर्थीक आदार दितली. तशेंच संशोधकांक, विद्वानांक आनी हुशार भुरग्यांक आपलो संशोधनात्मक वावर आनी अभ्यास पेपर राज्या भायर सादर करपाखातीर आनी सहभागी जावपाखातीर प्रवास अनुदान दितले. ह्या संबंदीची योजना निश्चीत जाल्या आनी ते खातीर 50 लाख रूपयांची सुरवातेची तरतूद हांवें केल्या.

42. 'तृप्त-समादानी' शिक्षक हो शिक्षण वेवस्थेचो आत्मो. हें गृहीत धरून म्हज्या सरकारान हालींच कंत्राटी आनी तासिका पद्धतीचेर काम करपी शिक्षकांच्या पगारांत सुदारणा केल्या. ज्या ज्या जाग्यार कायमस्वरूपी नोकऱ्यो निर्माण जातल्यो थंय पात्र शिक्षकांची भरती करप ही म्हजी लागणूक आसतली. उच्च माध्यमीक शिक्षकां बरोबरूच बाकीच्या कितल्याश्याच शिक्षकांच्यो मागण्यो सरकाराच्या विचाराधीन आसात. हातुंतली एक मागणी selection grade लागू करपा संबंदीची आसा जाचेखातीर सद्या 20% कोटा आसा. हाका लागून कितलेशेच पात्र शिक्षक वंचीत उरता. देखून ही कोटा प्रक्रिया रद्द करतले.

43. सभापती महोदय,
गोवा विद्यापीठाक बळकटी हाडपाक हांवें पावलां उबारल्यांत आनी ताचे खातीर गोवा विद्यापीठाचें अनुदान अतिरीक्त 5.50 कोटी रूपयांनी वाडयलां.
44. सभापती महोदय,
शिक्षक हो शिक्षण वेवस्थेंतलो आत्मो अशें हांव मानता. पूर्ण प्रशिक्षीत शिक्षक हो संस्थेखातीर एक देणगीच आसा. महाविद्यालयीन स्तराचेर पूर्ण प्रशिक्षीत शिक्षक मेळपाक लागून 'गोंय राज्य अकादेमीक स्टाफ कॉलेज' सुरु करपाचें आमी ठरयलां, जाचे वरवीं सेवा पूर्व आनी सेवेंत आशिल्ल्या शिक्षकांक गोंयांत प्रशिक्षण मेळटलें.
45. शाळा आनी महाविद्यालयीन स्तरावेल्या विद्यार्थ्यांच्यो भावनीक आनी पौंगडावस्था आनी विद्यार्थ्यांच्यो हेर समस्या सुटाव्यो करपाखातीर करीयर समुपदेशन यंत्रणा उबारल्या. हाचे मुखार युवकांक योग्य संदीची निवड करपाखातीर आनी आपलें भवितव्य निवडपाखातीर समुपदेशन विभाग स्थापन करपाचो हांव प्रस्ताव दवरता. म्हजें सरकार उद्देगीक गरजेप्रमाण रोजगाराखातीर स्थानीक कुशळ मनीसबळ तयार करपाक वेगळ्या पद्दतीचे पदवी आनी पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरु करतले.

46. महोदय, म्हजें सरकार सगळ्या स्तरांचेर कोंकणी आनी मराठींतल्यान शिक्षण घेवपाखातीर अर्थीक आदारा सयत सगळ्या तरेचो आदार दिवंक सोदता.

47. महोदय,

संस्कृत भाशा आनी योग हे भारतीय संस्कृती आनी शिक्षणाचे प्रमुख खांबे. सगळ्या भाशांची आवय आशिल्ले संस्कृत भाशेक पूनरुज्जीवीत करपाची गरज आसा. ही मोख गाठपाखातीर अनुदान दिवन संस्कृत वेद महाविद्यालय स्थापन करपाची म्हजी इत्सा आसा. हेखातीर, हांवें फाव ती अर्थीक तरतूद केल्या. तेचभशेन, योग हें मूळ भारतीयांचें पूरातन कला आनी शास्त्र, जाका संपूर्ण जगार मान्यताय मेळ्ळ्या. अशें आसून सुध्दा, आमचो देश हाचो फायदो घेवंक शकलो ना. योग शिक्षणाक आदार दिवचो अशी खूब जाणांनी मागणी केल्या. शाळा आनी महाविद्यालयांनी योग शिक्षणाची मागणी केल्यार तांकां तें शिक्षण दिवपाक हांव पात्र योग संस्थांची मदत घेतलो. ह्या अर्थसंकल्पांत हांवें रु. 50 लाखांची तरतूद केल्या.

48. सभापती महोदय,

म्हज्या महाविद्यालीन काळांतल्यो कांय मोलादीक यादी म्हज्या आजुनूय स्मरणान आसा. ह्या पवित्र सभाघरांतल्या वांगड्यांची

लेगीत तशेच तरेची भावना आसतली. हांव मान्य करता की अभ्यासक्रमपूरक कार्यक्रमांनी म्हजें व्यक्तीमत्व घडयलां. ह्या खातीर म्हाका दिसता की प्रत्येक विद्यार्थ्यान आपलें व्यक्तीमत्व घडोवपाक अशा कार्यक्रमांनी चडात चड वांटो घेवपाक जाय. अशे तरेचे कार्यक्रम विद्यार्थी मंडळांचे वतीन आयोजीत करपाखातीर हांव प्रत्येक महाविद्यालयाक रू. 2 लाख रुपयांचें अनुदान आनी विद्यापिठाक रू. 15 लाखाचें अनुदान जाहीर करता. ह्या अर्थसंकल्पांत फावो ती तरतूद केल्ली आसा.

49. नव्या शिक्षण पद्दतीन तंत्रगिन्याचो वापर करप गरजेचें आसा आनी हें ICT च्या प्रभावी वापरांतल्यान शक्य आसा. आमी जर Wi-Fi वा hotspot ह्या सारक्यो मुळाव्यो साधन सुविधा दिवन गतीमान internet connectivity आनी ऑनलायन सुविधा दिली जाल्यार प्रत्येक संस्थेन स्मार्ट क्लासरूम (smart classroom) तयार करूं येता.

50. उच्च शिक्षण घेवपी गरजू आनी हुशार विद्यार्थ्यांक, जांकां हेर खंयचेच शिश्यवृत्तीचो वा रीण येवजणेचो फायदो घेवपाक मेळना अशा विद्यार्थ्यांक सहाय्य करपाखातीर फाटल्या वर्सा हांवें बर्सरी येवजण जाहीर केल्ली. ही येवजण अधिसूचीत जाल्या. ते खातीर ह्या वर्सा 300 लाख रुपयांची तरतूद केल्या.

51. विद्यार्थ्यांक पोशक आनी दर्जात्मक खाण दिवपाचे नदरेन माध्यान्ह आहार येवजणेंत ह्या अदमासपत्रकांत वाड करून रु. 20 कोटींची तरतूद केल्या. तशेंच, पालकांची मागणी आनी भुरग्यांचे आवडीनिवडी प्रमाण शिक्षण खातें खाण दिवपाचे अंमलबजावणीचेर देखरेख दवरून आसा.
52. महोदय, तशेंच राज्यांतल्या ज्या सरकारी प्राथमीक विद्यालयांनी विद्यार्थ्यांची पटसंख्या 30 वयर आसतली त्या दर एका विद्यालयाक वर्सुकी स्नेहसंमेलन आनी सांस्कृतीक उपक्रमाखातीर रु. 10000 चें अर्थीक सहाय्य दिवपाचें सरकारान ठरयलां.
53. फाटल्या वर्सा म्हज्या भाशणात, हांवेन शिक्षकांच्या मुदतपूर्व निवृत्ती प्रस्न सुटावो करपाचें उतर दिल्लें. ताचे उपरांत, माहिती एकठांय करपाक आनी पडताळून पळोवपाक बरोच तेंप गेलो. आतां वंचीत निवृत्त शिक्षकांकडेन चर्चा करून, तांणी निमाणो पगार घेतला तातूंत दोन increment दिवन, तेचबरोबर निवृत्तीच्या वेळावेली gratuity आनी Commutation of Pension Payable चो लाव दितलो. हाका लागून सद्याच्या तांच्या निवृत्तीवेतनांत वाड जातली. हो लाव 1 एप्रिल 2013 पासून मेळटलो.

54. सभापती महोदय,

म्हाका या पवित्र सभाघराक सांगपाक खोशी जाता की सांखळी सरकारी महाविद्यालयाचें बांदकाम निमण्या टप्प्यांत पावलां. जाल्यार खांडोळा सरकारी महाविद्यालयाचें काम नेटान सुरु आसा. सध्या सरकारी महाविद्यालय मडगांव आनी केपें आनी पेडणेच्या सरकारी महाविद्यालयांच्या अतिरीक्त इमारतीच्या बांदकामाच्या वावराक सुरुवात जाल्या आनी पयल्या टप्प्याचें बांदकाम ह्या वर्सा जाल्यार पुराय प्रकल्प दोन वर्सांच्या काळात पुराय जातलो.

55. महोदय, हांवेन राष्ट्रीय तंत्रज्ञान संस्थेखातीर जमीन संपादन करपाक 15 कोटी रुपया दवरल्या. गोवा अभियांत्रिकी महाविद्यालयाक साधनसुविधा आनी उपकरणां विकत घेवपाखातीर 12 कोटी आनी गोवा वास्तूशिल्पशास्त्र महाविद्यालयाच्या विस्ताराखातीर 2 कोटी रुपया दिल्या.

56. महाशय, सगळ्या तरेच्या शिक्षणाक आनी भुरग्यांक उत्तेजन दिवपाक हांवेन ह्या अर्थसंकल्पांत गोवा सर्व शिक्षा अभियानाक 8 कोटींची तरतूद केल्या. राष्ट्रीय माध्यमीक शिक्षा अभियानाखातीर 2 कोटी, बालभवनाखातीर 3.60 कोटी, संजय सेंटर फॉर स्पेशल एज्युकेशनाखातीर 6.0 कोटी आनी विशेश भुरग्यांच्या शिक्षणाच्या गरजेखातीर 4.5 कोटींची तरतूद केल्या.

57. सभापती महोदय,

अंधाच्या राष्ट्रीय संघटनेन (NAB) केल्ल्या वावराची दखल घेवन ह्या वर्सा हांवें 50 लाखांची तरतूद तांचेखातीर केल्ली आसा. NAB संस्थेक सद्याची इमारत ल्हान मुदत लिजाचेर दिल्ली आसा आनी वेळावेळार ह्या कराराचें नुतनीकरण करचें पडटा. तांचे त्रास कमी जावचे म्हणून सदर इमारत हांव तांकां लांब काळाच्या लिजाचेर दिवंक सोदता.

58. सभापती महोदय,

कांय भुरगीं जल्माक येतासतानाच आयकुपाचो दोश घेवन येतात, जाका लागून सर्वसादारण भुरग्यांभशेन तीं उलोवंक शकनात. ह्या दोशाचें सुरवातेक जर निदान जालें जाल्यार हो दोश सुधारूं येता आनी सर्वसादारण भुरग्यांभशेन तीं उलोवंक शकतात. ह्या वाठारान काम करपी 'Cochlea' ह्या संघटनेकडेन म्हजें सरकार करार करपाक सोदता आनी ह्या अर्थीक वर्सा गोंयांत दोन केंद्रां स्थापन करूंक सोदता. हेखातीर हांवें फाव तितली अर्थीक तरतूद केल्या.

59. सभापती महोदय,

Goa State Innovation Council लाकूय हांव पाठबळ दिवंक सोदता आनी हाचें पयलें पावल म्हणून ह्या अर्थीक वर्सा रू. 20 लाखांची तरतूद केल्या.

पर्यटन

60. पर्यटन हो गोंयचे अर्थवेवस्थेचो कणो आशिल्ल्यान व्हडा प्रमाणांत लोकांक रोजगार आनी येणावळ मेळटा. राज्यांत येवपी पर्यटकांचो आंकडो तिगोवन दवरपाखातीर पर्यटनाच्या कार्याचो विस्तार करप गरजेचें आसा. तांका गरजेच्यो प्राथमीक सुविधा दिवप, पर्यटन आदारीत वातावरण तयार करप आनी पर्यटकांक आकर्शीत करपाखातीर पोशक आशिल्ल्यो साधनसुविधा उपलब्ध करप गरजेचें दिसता. राज्याची वाड आनी विकासाखातीर पर्यटन सामकें म्हत्वाचें आसा हें म्हज्या सरकाराक समजलां आनी म्हणून म्हज्या सरकारान राज्य पर्यटन धोरण आनी पर्यटन मास्टर प्लॅन घडोवपाचें जाहीर केलां.
61. म्हाका ह्या पवित्र सभाघराक कळीत करपाक आनंद जाता की म्हज्या फाटल्या अर्थसंकल्पीय भाशणांत जाहीर केल्ले अर्थसंकल्पी प्रयत्न आतां आकार घेवपाक लागल्यात. पणजेची जेटी आनी बहूस्तरीय गाडयो दवरपाची इमारत पूर्ण जावपाच्या मार्गार आसात. सांत फ्रांसिस शावियराच्या दाखोवणी निमतान पोरन्या गोंयचें सोबितीकरण, म्हादोळ-मंगेशी देवळांचें सोबितीकरण, वळवयच्या गजांतलक्ष्मीचें विद्युतीकरण, इतिहासीक आनी पर्यटन म्हत्व आशिल्ल्या साबार सुवातींचें विद्युतीकरण चालू आसा. पयल्या टप्प्यांत 13 कोटी रूपया

खर्चून वेर्णाच्या इतिहासीक म्हाळशेच्या देवळाची पुर्नबांदणी केल्या आनी दुसऱ्या टप्प्यांत 7 कोटी रूपया खर्चून हेर सुविधा निर्माण करतले. हो प्रकल्प पूर्ण जावपाक सुमार 46 कोटी रूपया लागतले.

62. 2013-14 वर्सा गोंय हें भारतांतल्या तशेंच भारताभायल्या पर्यटकांचें आवडटें स्थळ जावचें म्हणून कितलेशेच नवे प्रयोग चालीक लायल्यात. पर्यटकांखातीरच्यो सुविधा आनी राज्याची आदरतिथ्याच्यो सुविधा सुदारच्यो म्हणून पर्यटनाचे कितलेशेच साधन सुविधांचे प्रकल्प हातांत घेतल्या. आनी म्हाका सांगपाक खोस भोगता की ह्या सगळ्या सकारात्मक कृतीखातीर पर्यटकांचो आंकडो 2012 चे तुलनेंत 2013 वर्सा 12 टक्क्यांनी वाडलो. ही वाड देशांतल्या हेर खंयच्याय राज्यांचे तुलनेंत सर्वोच्च वाड आसा.

63. सभापती महोदय,

पर्यटन क्षेत्रांत जागतीक स्तरावेल्यो सुविधा पुरोवपाखातीर राज्यांतल्या सगळ्या दर्यादेग वाठारांत ह्या वर्सा 40 कोटी रूपया खर्चून अंडरग्रावंड केबल घातल्यात. केळशी ते कोलवा, वास्को आनी काणकोणा खातीर सुमार 180 कोटी रूपया वयर कामांचे आदेश काडल्या. तेभायर 50 कोटी रूपयांचे प्रकल्प प्रक्रियेंत आसा.

64. महोदय, अंदू वर्साच्या नोव्हेंबर म्हयन्यांत Archdiocese of Goa चे वतीन सांत फ्रांसिस शावियराच्या पवित्र अवशेशांचो प्रदर्शन सुवाळो जावपाचो आसा. दर धा वर्सांनी जावपी हो एक म्हत्वाचो कार्यक्रम आशिल्ल्यान राज्य सरकार ह्या सुवाळ्याक सगळे तरेचें आवश्यक सहकार्य आनी साधन सुविधा, भारत आनी पुराय संवसारांतल्यान येवपी सुमार 15 लाख भावीक आनी यात्रेकारांक पुरयतले. हे खातीर हांवें अर्थसंकल्पांत योग्य ती तरतूद केल्या. ह्या सभाघराचे वांगडी आनी राज्य सरकारच्या खात्यांचे प्रमूख हांचो समावेश आशिल्ल्या Exposition Secretariat ची स्थापना करतले.
65. राज्यांतल्या पर्यटन क्षेत्राच्या वाडीक गती दिवपाखातीर पर्यटनाक संबंदीत साधन सुविधाच्या विकासाखातीर रू. 86.5 कोटी, कोयराचो विलो लावपाक रू. 5 कोटी, दायज घरांच्या येवजणेखातीर 80 लाख रूपया, आदिवासी पर्यटन प्रोत्साहनाखातीर 5 कोटी रूपया आनी दर्यादेग देखरेख आनी सुरक्षेखातीर 24 कोटी रूपयांची तरतूद केल्या.

भलायकी

66. महोदय,

सर्वोत्कृष्ट भलायकी सेवेची मोख साध्य करतलो जाल्यार आमी अथक प्रयत्नांनी ती सुदारून, पुराय संवसारा मुखार भलायकी सेवेसंबंदीची देख घालून दिवपाक जाय. ही नदर घेवन आमी राज्याच्या विकासाचे वाटेर चलतात. ही नदर साध्य करपाखातीर तें प्रत्यक्षांत हाडपाखातीर हर तरेचे प्रयत्न करपाचें आश्वासन हांव ह्या पवित्र सभाघराक दिता.

67. उदरगतीच्या नेटान एक पावल मुखार मारतना म्हज्या सरकारान प्राथमिक आनी सामाजीक भलायकी केंद्राचो दर्जो वाडोवपाच्या कामाक गती दिल्या. Physiotherapy, occupational therapy, optometry, anesthesia technology आनी Radio technology हातूंत निमवैजकी कोर्सेस सुरु केल्यात. गोंय वैजकी महाविद्यालयांत रू. 150 कोटी खर्चाचो सुपर स्पेशलिटी ब्लॉक उबारपाचो प्रस्ताव आसा, तेचप्रमाण 45 कोटी खर्चून कॅन्सराखातीर tertiary cancer centre उबारतले. ह्या सुपर स्पेशलिटी ब्लॉकांत neurology surgery, plastic surgery, endocrinology, cardiology आनी cardiac surgery विभागांचो आसपाव आसतलो.

68. म्हज्या सरकारान नवीन forensic block, cardiology आनी cardio thoracic surgery विभाग 30 कोटी खर्चून सुरु केला, गोवा वैजकी महाविद्यालयांतलो नवीन trauma ward य सुरु जाला. ताचेभायर, फोंडें, उजगांव-तिस्क, दिवचल, वाळपय आनी सांखळेचीं हॉस्पिटलां पूर्ण जाल्यांत. तुर्यें, काकोडा, शिरोडा, कांसावली आनी चिखली हांगाच्या हॉस्पिटलांची कारवाय हातांत घेतल्या जी ह्या वर्सा पूर्ण जातली. तेखातीर, फाव ती अर्थसंकल्पीय तरतूद केल्या.
69. सभापती महोदय, म्हज्या सरकारची 'दीनदयाळ स्वास्थ्य सेवा योजना' ही सर्वसमावेशक आरोग्य विमा योजना पूर्णत्वाकडे पावल्या आनी जून 2014 अखेरमेरेन तिची अंमलबजावणी जातली.
70. गोवा दंत महाविद्यालयाच्या दुसऱ्या टप्प्यांतल्या इमारतीच्या बांदकामांक हांवेन हाचे आदींच सुरवात केल्या. या प्रकल्पाचो अंदाजीत खर्च 52.00 कोटी रुपया आसा. हाका लागून, गोवा दंत महाविद्यालयाच्या बऱ्याच काळासावन पडून आशिल्ल्या स्वताच्या ऑपरेशन थेटराची मागणी पुराय जातली.

71. सभापती महोदय,
गोवा वैद्यकीय महाविद्यालयांतल्यो MBBS च्यो सुवातो 150 पर्यंत वाडयल्या उपरांत, सामकें गरजेचें थारिल्ल्या चलयांच्या हॉस्टेलाखातीर नवीन इमारत, लेक्चर तशेंच परिक्षा हॉल आनी ऑडिटोरियम (Auditorium) सारके नवे प्रकल्प उबारपाक सुरवात जाल्या. तेचप्रमाण, सांत इनेजच्या टी.बी. हॉस्पिटलांची दुर्दशा जाल्ल्यान गोवा वैद्यकीय महाविद्यालय संकुलांत नवीन टी.बी. हॉस्पिटल बांदपाक म्हज्या सरकारान पावलां उबारल्यांत.
72. महोदय, हाचेशिवाय शिरोडेच्या आयुर्वेदीक महाविद्यालयाक सहकार्य दिवपाखातीर, वार्षीक देखरेख अनुदान दिवपाचो प्रस्ताव आसा. हाचेखातीर, हांवेन रु. 3 कोटींची तरतूद केल्या.
73. महोदय, उपसंचालकांच्या देखरेखीखाला, ग्रामीण आरोग्य केंद्रांनी आयुर्वेद, योग, युनानी, सिध्दा आनी हॉमियोपॅथीक (आयुश) या वैद्यकीय पध्दतींचो समर्पीत विभाग स्थापन करून थंय आनीक आयुर्वेदीक आनी हॉमियोपॅथीक डॉक्टर नेमपाच्या प्रस्तावाखातीर योग्य त्या निधीचें नियोजन केलां.

उद्देग आनी साधनसुविधा

74. सभापती महोदय,

राज्यांतल्या जमनीचो उणाव लक्षांत घेवन हांव सदयाच्या उद्देगीक साधनसुविधांचो चडांतचड वापर करपाचे नदरेन विचार करता. ताचेखातीर उद्देगीक विकास महामंडळ पूरक धोरण तयार करपाक सोदता, जातूंत विनावापर आशिल्ले कारखाने उत्पादनांखातीर लिजाचेर दिवपाची परवानगी दितले. उद्देगीक विकास महामंडळाच्या अटी प्रमाण तांकां फी भरची पडटली. कांय अटी घालून फकत उत्पादनाखातीर कारखाने हस्तांतर जावंक शकतले मात प्लॉट हस्तांतर जावचे ना. उद्देगीक विकास महामंडळाच्या इतिहासांत पयलेच फावट पारदर्शकतायेन प्लॉटांचें हस्तांतरण करपाक वितरण धोरण तयार केलां.

हाच्यामुळे विनावापर पडिल्ल्या जाग्याचो योग्य तरेन उद्देगीक उत्पादनाखातीर आनी रोजगार निर्मीतीखातीर विनियोग जातलो, त्याच बरोबर उद्देगीक विकास महामंडळाक आपले उद्देगीक वसाहतीचे देखरेखीखातीर अतिरिक्त येणावळ मेळटली.

75. सभापती महोदय,

म्हजें सरकार, गुंतवणूक धोरण ह्या म्हयन्याच्या अखेर मेरेन अधिसूचीत करतलें. हे संबंदीचो विशेश तपशील म्हज्या भाशणाच्या जोडपत्रांत (I) आसा.

76. महोदय, गुंतवणूक प्रस्ताव बेगिनात बेगीन हातावेगळे करपाक आनी निर्धारित वेळान निर्णय घेवपाक मुख्यमंत्र्यांच्या अध्यक्षते सकयल संविधीक गुंतवणूक प्रोत्साहन मंडळ सुरु करतले. हया मंडळाचेर माहिती आनी तंत्रज्ञान खात्याचे, उद्देग खात्याचे तशेंच पर्यटन खात्याचे मंत्री उपाध्यक्ष म्हणून आसतले. हे प्रक्रियेन तंत्रीकी सल्लागारांचो समावेश जातलो. गुंतवणूक प्रस्तावांक मान्यताय दिवपाखातीर सिंगल विंडो पद्धतीचेर हें मंडळ कार्य करतलें. गुंतवणूक धोरणाचे अंमलबजावणे खातीर योग्य तो कायदो येणाऱ्या दिसांनी संमत करतले.
77. उद्देगीक आनी गुंतवणूक धोरणाखातीर हांवें हया अर्थसंकल्पांत 45 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या. 400 लाख रुपया हस्तकलेक उत्तेजन दिवपाखातीर आनी 265 लाख खादी आनी ग्रामीण उद्देग मंडळा खातीर आसा.
78. महोदय, म्हज्या सरकारान अन्न प्रक्रिया मंडळ स्थापन केलां आनी तांच्या शिफारशींची आमकां प्रतिक्षा आसा, जातूंत काजू प्रक्रिया युनिटांचोय आस्पाव आसा.
79. सभापती महोदय,
राज्यांत मर्यादीत जमीन आसा आनी ती खूब म्हत्वाची आनी म्हारग आशिल्ल्यान राज्याच्या अर्थीक फायद्याखातीर ती जबाबदारीन वापरपाची गरज आसा. ते प्रमाण म्हजें सरकार

उद्देगीक वसाहतींतल्या कारखान्यांचो FAR वाडोवपाचो विचार करता. त्याभायर वरिशठ न्यायालयांत खटले चालू आशिल्ल्यो मुळांत SEZ खातीर दिल्ल्यो जमनी मुक्त करपाक प्रयत्न करतले आनी ह्यो जमनी गुंतवणूक धोरणाप्रमाण प्राधान्याचेर आशिल्ल्या कारखान्यांक दितले.

80. म्हजें सरकार सद्याच्या उद्देगीक वसाहतींचो विस्तार करपाक सोदता आनी लांटबार्शें, करमळे, शिरोड्यां, साकोड्यां आनी पेंगीण हांगा नवीन उद्देगीक वसाहती उबारपाक सोदता. ज्या ल्हान गुंतवणूकदारांक आपलो वेवसाय सुरु करपाचो आसा तांकां उर्बा दिवपाखातीर फुडल्या दोन वर्सांत प्रत्येक तालुक्यांत 'सूक्ष्म उद्योगीक झोन' (Micro Industrial Zones) स्थापन करपाचो हांव प्रस्ताव दवरता.
81. महोदय, म्हजें सरकार वाहतूक सुविधांचो विकास, ल्हान बंदरां आनी जेटींचो विकास हांचे सयत Logistic Network चें धोरण निश्चीत करपाक फुडाकार घेतलें. ह्या संदर्भांत पेडणें, धारबांदोड्यां आनी काणकोण अशा तीन सुवातींनी logistic hubs स्थापन करपाचो विचार आसा.
82. सरकाराक, छत्तीसगड हांगासरलो आमकां दिल्लो Coal block 2014-15 वर्सा 400 MW वीज निर्मिती करपाक मदत करतलो

अशी अपेक्षा आसा. जाका लागून वीज पुरवठ्यांत बऱ्यापैकी सुदारणा जातली.

83. राज्याच्या विकास आनी वाडीक आवश्यक आशिल्ल्या आनी व्हडा प्रमाणांत भांडवली खर्चाची गरज आशिल्ल्या व्हड साधनसुविधा प्रकल्पांचो विकास करपाच्या गरजेची म्हज्या सरकाराक जाणीव आसा. खाजगी वेवसायीक आनी भांडवलाचो वापर करून oceanarium, theme park, convention आनी exhibition centre, rapid rail transport, marinas, ल्हान बंदरां, वित्तीय हबा खातीर साधनसुविधा निर्मिती, swift water transport system, development of ropeways हे प्रकल्प अंमलांत हाडपाचो प्रयत्न आसतलो.

84. वेगवेगळ्या क्षेत्रांतल्या साधनसुविधांचो विकास करतना, राज्याच्या उदरगतीचो समतोल राखपाखातीर एक पूर्णतावादी (Holistic) नदर दवरपाची गरज आसा. पुराय राज्याच्या पूर्णतावादी नियोजनांत साधनसुविधांचो विकास करपाखातीर तज्ञांचो सल्लो घेवपाक म्हजें सरकार त्या त्या क्षेत्रांतल्या नामनेच्या सल्लागारांची नेमणूक करतलें.

85. महोदय, मेरशे हांगां वेवसायीक तत्वाचेर जमीन मालक आनी कुळांच्या सहकार्यान आनी भागीदारीन व्हड प्रदर्शन जागो विकसीत करपाचो म्हजो विचार आसा. थंय योग्य ती पार्किंग

आनी नितळसाणीच्यो सुविधा आसतल्यो. सगळ्या संबंदीत लोकांक विश्वासान घेवनूच हे सुवातेचो विकास करतले.

कृषी आनी गोरवां सांबाळ

86. सभापती महोदय,

म्हज्या सरकारान कृषी उत्तेजनाखातीर साबार येवजण्यो जाहीर केल्यात. शेतीचेर आनी गोरवांचेर आदारीत उद्देगांत गुंतवणूक करपाक फावो तें वातावरण निर्मिती करपाचें, शेतकारांक योग्य त्यो दरो आनी ग्रामीण वाठारांत रोजगाराच्यो संदी उपलब्ध करून दिवपाचें ह्या येवजण्यांत आस्पाव आसा.

87. महोदय,

कृषी क्षेत्रांत हांवें केल्ल्या यत्नांक यश मेळूंक लागलां. चडांतचड जमीन शेती आनी बागायतीखाला हाडपाचें म्हज्या सरकाराचें प्राधान्य आसा. हेखातीर, पडीक जमनीची सर्व्हे करपाची म्हज्या सरकाराची इत्सा आसा. गोवा इलेक्ट्रॉनिक्स लिमिटेड हांच्यामार्फत पायलट प्रोजेक्ट (Pilot Project) म्हणून तिसवाडी तालुक्यांतल्यान आमी हाची सुरवात करता.

88. शेतकऱ्यांक तांच्या लागवडीच्या गरजेप्रमाण दिल्लो आदार, जावं सवलतीच्या दरांत बिगर शेती वावराखातीर दिल्ल्या मदतीक लागून, म्हज्या सरकारान सुरु केल्ल्या कृषी कार्ड येवजणेक

शेतकऱ्यांकडल्यान उपाट प्रतिसाद मेळिल्लो आसा. आमचेकडेन सुमार 15,000 अर्ज पावल्यात. अश्या तरेच्या सकारात्मक प्रतिसादाक लागून, हांव रिणाची रक्कम रु. 30,000/- वयल्यान 50,000/- मेरेन वाडयता. हाका 1 % कळंतर लागू जातलो. हे योजनेची कार्यवाही 1 जुनापासून जातली. शेतकऱ्यांच्यो गरजो भागोवपाक हाची मजत जातली असो म्हाका पूर्ण विस्वास आसा.

89. महोदय,

भाज्ज्यो, फळां, फुलां ह्या सारक्या आवश्यक वस्तूंचेर आमकां शेजारी राज्यांचेर अवलंबून रावचें पडटा. तशें आमी रावचें न्हय म्हणून, नियंत्रीत वातावरणाच्या वापरांतल्यान शेताची लागवड करपाक म्हजें सरकार शेतकऱ्यांक प्रोत्साहित करतलें. हांवें ह्या येवजणेखाला कमीत कमी शंभर पोली (Poly) आनी हरीत घरां (Green houses) स्थापन करपाचें थारायलां. हाचे खातीर हांवें अर्थसंकल्पांत 150 लाख रूपयांची तरतूद केल्या.

90. गिरायकांक सवलतीच्या दरान फळां, भाज्ज्यो मेळच्यो म्हणून गोंय राज्य बागायती महामंडळान 800 च्या वयर भाज्जे-फळांचे गाडे उकते केल्यात. हाचे खातीर दर नियंत्रण येवजणेखाला हांवें 20 कोटी रूपयांची तरतूद केल्या. बागायती महामंडळान आपल्या येवजणेवरवीं थळाव्या लोकांनी रोयिल्ली सुमार 200 टन भाजी, तांकां निश्चित दर दिवन विकत घेतल्या. हाका लागून ल्हान

प्रमाणांत भाजी रोवपी शेतकाऱ्यांक बरोच फायदो जालो. यंदा ह्या येवजणेचेर 800 टन भाजी घेवपाची मोख आमी दवरल्या त्याखातीर रू. 100 लाखांची तरतूद केल्या.

91. सभापती महोदय,

हांवें फाटल्या दोन अर्थसंकल्पांत कृषी क्षेत्रांखातीर आमी भरीव पालव दिला. 2011-12 च्या 29.30 कोटी सब्सीडीच्या तुलनेन 2013-14 वर्सा सुमार 70 कोटींची सब्सीडी शेतकाऱ्यांक पावल्या.

92. महोदय,

ह्या अर्थीक वर्सांत काजूचेर आधारभूत दर, किलाक 100 रूपया प्रमाण वाडोवपाची हांव हांगा जाहीर करता.

93. वेगवेगळ्या योजनांखातीर हांवें योग्य ती अर्थसंकल्पीय तरतूद केल्ली आसा. पीक उत्पादनांखातीर रू. 12.20 कोटी, पडींग जमनीची सर्वे करपाखातीर रू. 25 लाख, फलोत्पादन सुदारणेखातीर रू. 1.20 कोटी, आदिवासी वाठारांतल्या शेतीखातीर रू. 8 कोटी, शेतकरी आदार निधी खातीर रू. 3 कोटी, जलकूंड खातीर रू. 30 लाख, व्याज सब्सीडी रू. 1 कोटी आनी बांयो खणपाखातीर 40 लाख रूपया अशे तरेची तरतूद अर्थसंकल्पांत केल्या.

94. सभापती महोदय,
मातयेचें संवर्धन आनी बांद घालपा खातीर 9.60 कोटी रूपया आनी उदका प्रवाहाच्या पुर्नजिवीताखातीर 25 लाख रूपयांची तरतूद केल्या. आधारभूत किंमतीच्या योजनेखातीर 28 कोटी रूपया आनी राष्ट्रीय कृशी विकास योजनेच्या अंतर्गत 13.7 कोटी रूपया दवरल्यात.
95. सभापती महोदय,
गेल्या वर्सा महामार्गाच्या कडेक जे थळावे शेतकार आपलीं उत्पादनां विकतात तांचेखातीर जाहीर केल्ली येवजण योग्य तो जागो मेळूंक नाशिल्ल्यान कृतीत येवंक पावली ना. हांव हो जागो सोदपाचे प्रक्रियेंत आसा. मिशन तत्वाचेर शेतकरी मार्केट बांदपाची म्हजी इत्सा आसा. तेखातीर हांवें 3 कोटी रूपया दवरल्या.
96. सभापती महोदय,
दूद उत्पादनाक सगळे तरेचो आदार दिवन आमी डेअरी उत्पादन 81000 लिटर प्रती दिसा पर्यंत वाडोवपाक शकले. दुदाच्या सब्सीडी खातीर हांवें 25 कोटी रूपयांची तरतूद केल्या. 20 कोटी रूपया सुदारीत कामधेनु येवजणेक, 1.20 कोटी रूपया ग्रामीण डेअरीक, 4 कोटी रूपया आदिवासी भागांतल्या दूद उत्पादनाचे

वाडीक तर 3.5 कोटी रूपया गोरवां-वासरां वाडोवपाखातीर दवरल्यात.

97. महोदय,

घरावीं कोंबडी पोसपाक 40 लाख रूपया, धुकरांखातीर 20 लाख रूपया तर 30 लाख खावड सब्सीडी दवरल्या. गोवा मीट कॉम्प्लेक्सार्चे आधुनीकीकरण करपाखातीर 5.30 कोटी रूपयांची तजवीज केल्या.

98. महोदय,

कांय तकनीकी अडचणी खातीर आनी कर्मचाऱ्यांच्या बेभरवंशाच्या वागणुकेक लागून, फाटल्या अर्थसंकल्पांत घोशणा करून सुध्दा जनावरां कल्याण संस्थांक हांव पयशे वांटूंक शकलो ना. ह्या प्रक्रियेंतल्यो सगळ्यो अडचणी पयस करून निधी वितरीत करपाखातीर हांवें 3 कोटी रूपया दवरल्या.

99. महोदय,

आमी जाणात, भटकी जनावरां हीं सगळ्या खातीर कटकट जावन आसा. सामान्य लोकांक ताचो त्रास जाता. ही अडचण पयस करपाक भारत स्वाभिमान किसान संस्था आनी बाकीच्याय बिगर सरकारी संस्थांच्या सहकार्यान पांच वर्सांच्या काळाखातीर उपाययोजना काडपाक एक येवजण राबोवपाचें ठरयलां.

नुस्तेवेवसाय, बंदरा आनी न्हंय येरादारी

100. सभापती महोदय,

आमकां खबर आसा की 2009 वर्सा राज्याक फयान वादळाचो तडाखो बसलो, जाका लागून साबार नुस्ते मारप्यांक आपले जीव वगडावचे पडले. अशा तरेच्या संकश्टाच्या वेळार आपत्कालीन सुटका आनी सुरक्षेच्या उपायाखातीर म्हजें सरकार विविध सुरक्षा साधनां आशिल्लो अत्याधुनीक नियंत्रण कक्ष उबारतलो. ह्या शिवाय नुस्तेमाऱ्यांक अशा संकश्टाच्या वेळार मदत करपाक कॉर्पस फंड निर्माण केला त्या फंडांत जमा करपाक 2 कोटी रूपया दवरल्यात.

101. पर्यटनाक वाव दिवपाखातीर, नुस्ते वेवसाय खातें आनी कॅप्तान आनी बंदर खात्याच्या पालवान म्हजें सरकार राज्यभर, पयसुल्ल्या वाठारांतल्या न्हंयांच्या देगांचो विकास करतले. पयल्या टप्प्यांत अशे तरेचो विकास उत्तर गोंयांतल्या शापोरा आनी तेरेखोल न्हंयांच्या बाबतींत हातांत घेतले.

102. अंतर्गत उदका मार्गाचो परिणामकारक वापर करपाखातीर आनी पर्यायी परिणामकारक येरादारी मार्ग निर्मीतीखातीर न्हंयांतलो गाळ उसपून, न्हंय येरादारी जाळें निर्माण करपाचो प्रस्ताव आसा.

103. नुस्तें वेव्हार खात्याच्या विविध येवजण्याखातीर जे पयशे दवरल्यात ते ह्या प्रमाण. डिजलावेल्या VAT Subsidy खातीर रू. 15 कोटी, केरोसीन आनी पेट्रोलावेली सवलत रू. 5 कोटी, आवटबोर्ड मोटर्साखातीर रू. 5 कोटी, नुस्तें महोत्सवाखातीर रू. 1.50 कोटी, अक्वा पार्क घालपाक रू. 1 कोटी, धको बांदपाक रू. 6.5 कोटी, नुस्तेकारांच्या सुरक्षेखातीर रू. 1.67 कोटी आनी नुस्त्यांचीं दुकानां घालपाक रू. 55 लाख हांवें दवरल्या.

गृह, पोलीस आनी अग्नीशमन सेवा

104. सभापती महोदय,

गोंयांतल्या पुराय पोलीस यंत्रणेची फेरबांदणी करपाची आनी हाचेखातीर फावो त्या साधनसुविधांची पयल्या टप्प्यांत पुरवण करपाची गरज आसा. ताका लागून हांव म्हापशा, दिवचल आनी केप्यां पोलीस स्थानकांखातीर तशेंच पर्वरी, म्हापशा आनी फातोर्डा हांगाच्या पोलीस वसाहतींनी नव्यो इमारती उबारपाचो प्रस्ताव दवरता. हाचेखातीर, अर्थसंकल्पांत योग्य ती तजवीज केल्ली आसा.

105. महोदय,

प्रायोगिक तत्वाचेर हांवें महामार्ग टेहळणीची सुरवात केल्ली. ह्या वर्सा पूर्णपणान ती चालीक लावपाखातीर अर्थसंकल्पांत 4 कोटी

रूपयांची तरतूद आसा. तेचप्रमाण सागरी पुलीसांखातीर साधन सुविधा दिवपाक 1 कोटी रूपया दवरल्यात.

106. मोठ्या प्रमाणांत बडट्यो, सेवा निवृत्ती हाका लागून अतिरीक्त नेमणुक करपाची प्रक्रिया पुलीस खात्यांत चालू आसा, ज्यामुळे कमी पडपी मनीसबळ आमी भरून काडटले.

107. सभापती महोदय,

गेल्या वर्सा अग्नीशमन आनी आप्तकालीन सेवा खात्यान 163 मनीस, 259 जनावरां आनी सुमार 69.12 कोटी रूपयांची मालमत्ता वाटायली. म्हाका हय पवित्र सभाघराक सांगपाक उमेद भोगता की राज्यांत उज्या संबंधी जागृताय करपाखातीर सुरक्षा मोहिम राबयल्या आनी म्हज्या सरकारान 'Training of Trainers' हय प्रशिक्षण कार्यावळीची राज्यांतल्या सगळ्या शाळांनी फाटल्या 3 वर्सांत अंमलबजावणी केल्या. 2013 वर्सा 510 शिक्षकांक उज्यासंबंदी मुळावे सुरक्षा उपाय आनी evacuation drill चें प्रशिक्षण दिलां. तेचप्रमाण, 2150 जाणांक उजो पालोवपाचेर नियंत्रण आनी प्रतिकार हाचेसंबंदीचें मुळावें प्रशिक्षण दिलां. कुडचडें, पर्वरी, दिवचल हांगां नवीं अग्नीशमन केंद्रां आधुनीक सोयीसकट सुरु करपाची म्हजी मनीशा आसा. तेखातीर हांवें 13 कोटी रूपया दवरल्यात.

108. महोदय,

राष्ट्रीय सुरक्षा हो चिंतेचो विशय जाला. दहशतवाद गोंयापासून पयस दवरपाक आमी तात्काळ उपाय योजना काडून सुनियोजीत धोरण आंखपाक जाय. तेखातीर राष्ट्रीय सुरक्षेसंबंदी अभ्यास करपाक एक अकादमी Forum for Integrated National Security ह्या संस्थेच्या सहकार्यान सुरु करपाक 50 लाख रुपयांची तरतूद केल्या.

109. महोदय,

हांवें वचन दिल्ले प्रमाण मयेच्या लोकांक मुक्ती मेळोवन दिवपाखातीर विधानसभेन विधेयक सादर केलां. ताचे अंमलबजावणेखातीर हांवें 20 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.

राजभाशा, कला आनी संस्कृती, पुरातन आनी पुरातत्व

110. सभापती महोदय,

हांव कोंकणींत वेगवेगळीं म्हत्वाचीं संशोधनां हातांत घेवपाक सोदता, तेच बराबर वेगवेगळ्यो शब्दावली आनी शब्दकोश निर्माण करपाखातीर राजभाशा संचालनालयांत वेगळो विभाग तयार करतलो. ताचेखातीर हांवें 20 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.

111. राजभाशेच्या अंमलबजावणेखातीर, सरकारी कर्मचाऱ्यांक देवनागरी शॉर्टहॅंड आनी टायपींग वर्ग सुरु करपाची म्हजी मोख आसा.

ताका लागून सरकारी खात्यांनी राजभाशेंतल्यान वेव्हार करपाक आनी टिपणां घालपाक सुरवात जातली.

112. म्हज्या सरकारान सगळ्या पांवड्यावेल्या सरकारी कर्मचाऱ्यांखातीर राजभाशेंतल्यान व्हडा प्रमाणांत प्रशिक्षण कार्यक्रम सुरु केल्यात. जे कर्मचारी यशस्वीपणान हें प्रशिक्षण पुराय करतले तांकां रु. 3000/- चें मानधन दिवपाचो प्रस्ताव दवरता.

113. सभापती महोदय,

ह्या पवित्र सभाघराक सद्याचे मराठी अकादमीची अवतिकाय कितें जाल्या ती सांगपाची म्हाका गरज दिसना. तेविशीं कसलेंच भाश्य करिनासतना, हांव गोंय राज्यांतल्या मराठीच्या विकासाखातीर, मराठी अकादमी स्थापन करपासंबंदीची घोशणा करता. नवी अकादमी स्थापन करतासतना अकादमीच्या सद्याच्या कर्मचाऱ्यांची योग्य ती दखल घेतले. तेखातीर हांवें 2 कोटी रूपयांची तरतूद केल्या.

114. तेच वांगडा कोंकणी अकादमीक 2 कोटी अनुदान दिता आसतना अंदू वर्सा कोंकणी भवनाचेंय काम आमी हातांत घेतले.

115. महोदय,

गोंयांत कितलेशेच कोंकणी आनी मराठींतले कार्यशील प्रकाशक आसात जे वेगवेगळ्या तरेचीं मासिकां, व्दिमासीकां, पाक्षीकां, नियतकालिकां आदी प्रसिध्द करतात. महोदय, ही सांस्कृतीक संपत्ती आसा अशें म्हाका दिसता आनी ह्या वावराक आदार करपाची गरज आसा. अश्या प्रकाशकांक अक्षर मित्र योजनेअंतर्गत 25 लाख रूपयांचो अर्थीक आदार दिवपाक हांव दितलो.

116. महोदय,

कोंकणी आनी मराठी भाशेच्या विकासाखातीर राजभाशा संचालनालयाची अर्थसंकल्पीय तरतूद 2.46 कोटीवेल्यान 12.18 कोटी केल्या.

117. महोदय,

बायणा, वास्को आनी सांखळी हांगा खूब तेंपासावन प्रलंबीत आशिल्ल्या रवींद्र भवन प्रकल्पांचें आमी हाचेपयलींच उक्तावण केलां. जून 2014 सावन दोनूय भवनां कार्यरत जातलीं. सभापती महोदय, काणकोणच्या रवींद्र भवनाच्या बुन्यादीचो फातर हाचेपयलींच हांवें बसयला आनी कामाची निविदा काडल्या. पुराय प्रकल्प दोन वर्सांभितर पुराय जातलो. फोंडेचें राजीव गांधी कला

मंदिर ह्या वर्सा पूर्ण जातलें आनी म्हापशेचें खूब तेंप अपेक्षीत आशिल्ल्या रवींद्र भवनाच्या कामाक ह्या वर्सा सुरवात जातली.

118. म्हाका सांगपाक उमेद जाता की, रेईश मागूश किल्ल्याची दुरुस्ती आनी सोबितीकरणाखातीर म्हज्या सरकाराची लोकांनी तोखणाय केल्या. किल्ल्याच्या दुरुस्तीक लागून किल्ल्याक भेट दिवपी पर्यटक वाडल्यात. ही तोखणाय पळोवन म्हजें सरकार आतां आग्वद, शापोरा आनी काब-दी राम किल्ल्याच्या सोबितीकरणाचें काम रोखडेंच हातांत घेतलें. हाचेखातीर हांवें सुरवातीची तरतूद म्हूण 2 कोटी रूपया दवरल्या.

119. सभापती महोदय,

गोमंतकीय संत श्री. सोहीरोबानाथ आंबीये हांची त्रिजल्मशताब्दी ह्या वर्सा साजरी करतात. ह्या समयार कला आनी संस्कृती खातें तांच्या विखुरलेल्या सगळ्या साहित्याचें संपादन करून प्रसिध्द करूंक सोदता. सरकारी तशेंच खाजगी स्तराचेर वेगवेगळे कार्यक्रम आयोजीत करून हें वर्स मनोवपाचो प्रस्ताव हांव दवरता. हाका लागून एक राज्य स्तरीय समिती स्थापन करतलो.

संत श्री. सोहीरोबानाथ आंबीये हांकां गोव्याचो ज्ञानेश्वर म्हूण वळखतात आनी तांणी गोंयकारांक मराठीचो साक्षात्कार घडयलो. हांव गोवा विद्यापीठांत मराठी भाशा आनी साहित्याचें संशोधन

करपाखातीर संत श्री. सोहीरोबानाथ आंबीये हांच्या नांवान अध्यासन सुरु करपाची घोशणा करता.

120. सभापती महोदय,

खंयच्याय आंतरराष्ट्रीय दर्जाकडेन तुलना केल्यार पणजेतलें मध्यवर्ती ग्रंथालय आनी मडगांवचें जिल्लो ग्रंथालय उत्कृश्ट आसात. हांव तालुको ग्रंथालय आनी ग्रामीण ग्रंथालयांक पाठबळ दिवंक सोदता. हाचें पयलें पावल म्हण खाजगी प्रयत्नांतल्यान सुरु आशिल्ल्या ग्रंथालयांचें सरकारी अनुदान वाडोवपाक तशेंच खाजगी ग्रंथालय वेवस्थापनान नेमणूक केल्ल्या कंत्राटी कर्मचाऱ्यांच्या पगारांत वाड करपाखातीर ह्या अर्थसंकल्पांत हांवें फावो ती तरतूद केल्या.

121. महोदय,

कोंकणी भाशा मंडळ जी कोंकणीची एक वडील संस्था आसा, तांच्या कामाची हांवें दखल घेतल्या. तांच्या नियमित कार्यावळींखातीर देखरेख अनुदान म्हणून रु. 15 लाख दिवपाची म्हजी इत्सा आसा. तशेंच अखील भारतीय कोंकणी परिषदेक तांच्या वावराखातीर रु. 15 लाखांचें नियमित अनुदान दिवंक सोदता. हेखातीर, म्हज्या अर्थसंकल्पी अंदाज पत्रकान हाची फाव ती तरतूद केल्ली आसा.

122. सभापती महोदय,

हांव गोमंतक साहित्य सेवक मंडळ आनी लोकमित्र मंडळ-म्हापशें हांकां भाशा आनी साहित्यीक कार्यावळीखातीर अर्थीक पाठबळ दितलो.

123. भाशा आनी साहित्यांत अमूल्य योगदान दिवपी व्यक्तीमत्वांक जीवनगौरव पुरस्कार सुरु करपाचो म्हजो हावेस आसा. कोंकणी, मराठी आनी संस्कृत भाशेखातीर वावुरपी व्यक्तीखातीर हो पुरस्कार आसतलो. तशेंच हिन्दी भाशेकूय हांव योग्य तो आदार दितलो.

124. सभापती महोदय,

गोंय वस्तुसंग्रहालयाची सद्याची इमारत दयनीय अवस्थेंत आसा. म्हणून नवे इमारतीखातीर हांवें 10 कोटी रूपयांची तरतूद केल्या.

घर निर्माण

125. सभापती महोदय,

हांवे म्हज्या फाटल्या अर्थसंकल्प भाशणांत कांय वर्गवारींतल्या लोकांक प्रत्येक चौखण मिटराक रू 12,000/- दरांत घर सदनीका (Housing Flat) दिवपाचें उतर दिल्लें. ह्या पवित्र सभाघरांक सांगपाक म्हाका आनंद जाता की कोलवाळ, बार्देस हांगा हांवे

जमीन सोदून काडल्या आनी नियोजनाचें काम हाचेपयलींच सुरु केला.

126. सभापती महोदय,

गोंयांतल्या प्रत्येकाक घर हें एक स्वप्न आसता. मात, हालींच्या काळांत, खास करून गोंयांत मध्यमवर्गीयांक जमनी आनी घरांच्या वाडत्या किंमतीक लागून हें स्वप्न अशक्य जालां. तांचें स्वप्न प्रत्यक्षांत आयलें जाल्यार हांव खूब खोशी जातलो. म्हजे वांगडी सुध्दा ह्याच मताचे आसतले. ताका लागून, सरकारी कर्मचाऱ्यांक घरबांदणी आगावू रकमेचो कळंतर दर सद्याच्या 5 टक्क्यावयल्यान 2 टक्क्यामेरेन कमी करता. ज्या सरकारी कर्मचाऱ्यान सद्या आगावू रक्कम (HBA) घेतल्या, तांकां सुध्दा ही सुविधा लागू जातली. अशें आसतलें तरी, वयल्या येवजणेखाला, सरकारान कमी दरेन दिल्ल्या घराचो फायदो घेवपी कर्मचाऱ्यांक ही सुविधा घेवपाक मेळची ना आनी अशा बाबतींत वेगळी येवजण राबयतले. HBA न सद्या आशिल्ल्या सुविधेंत 20 टक्क्यांची वाड आजय हांव घोशीत करता. ह्या अर्थसंकल्पांत 15 कोटींची तरतूद हे येवजणेखाला दवरल्या.

नागरी पुरवण

127. सभापती महोदय,

म्हज्या सरकारान हे पयलींच पुराय रेशन कार्ड Data Digitized केल्लो आसा. सगळे नागरी पुरवण गुदांव आनी कार्यालयांचें नॅटवर्क केल्लें आसा आनी पूरवण वेवस्थापन (supply chain management) सुरु केल्लें आसा. हाका लागून, म्हजें सरकार आतां रेशनकार्डाचेर आदारीत स्मार्ट कार्ड करपाक सज्ज आसा. ह्या अर्थीक वर्सा बार्देस तालुक्यांत ह्या गजालीक सुरवात करतले.

128. महोदय,

म्हजें सरकार राश्ट्रीय अन्नसुरक्षा कायद्याची अंमलबजावणी गोंय राज्यांत थारायिल्ल्या मुदतीत करतले आनी ताचेखातीर हांवे अर्थसंकल्पांत तरतूद केल्या.

रान, पर्यावरण आनी विज्ञान तंत्रज्ञान

129. सभापती महोदय,

म्हज्या सरकारान बोंडला अभयारण्याच्या आधुनिकीकरणाचो वावर हाचे आदींच हातांत घेतला. अभयारण्याच्या लांब काळाच्या विकासाचे नदरेन मास्टर प्लॅन तयार केला आनी ह्या पवित्र सभाघराक म्हाका सांगपाक उमेद भोगता की फाटल्या वर्सा ह्या

अभयारण्याक सुमार 1 लाख पर्यटकांनी भेट दिल्या. हें अभयारण्य आंतरराश्ट्रीय दर्ज्याचें अभयारण्य म्हूण तुलना करपाचे नदरेन ताचो दर्जो वाडोवपाचो प्रस्ताव आसा.

130. महोदय,

ज्या रस्त्याच्या कुशीन उक्ती जागा आसा, थंय रोपटीं लावपाचो प्रस्ताव आसा. हांवें राज्यभरांत बाग आनी उद्यानांची सुधारणा करपाखातीर 150 लाखांची अर्थसंकल्पीय तरतूद केल्या.

131. सभापती महोदय,

Renewable उर्जेक प्रोत्साहन दिवपाखातीर आनी कार्बन फुटप्रिंट उणो करपाक म्हजें सरकार एक येवजण तयार करपाक सोदता. हे येवजणेवरवीं TERI ह्या संस्थेन हरीत म्हणून प्रमाणीत केल्ल्या इमारतींक 25% साधनसुविधा कर परतून दितले. ही येवजण 1 सप्टेंबर 2014 सावन अंमलांत येतली.

132. महोदय,

अत्याधुनीक कोयराचो विलो लावपी प्रकल्प उभारपाखातीर खूब यत्न केले. म्हाका सभाघराक सांगपाक खोस भोगता की, कळंगूट आनी काकोडा हांगासर BOOT पध्दतीचे अत्याधुनीक कोयराचो विलो लावपी प्रकल्प उभारपाचें निश्चीत जालां. कळंगूट हांगासरची जमीन संबंधितांकडें हस्तातरीत केल्या आनी हो प्रकल्प एका वर्साभितर सुरु जावपाची अपेक्षा आसा.

येरादारी

133. सभापती महोदय,

फाटल्या वर्साच्या अर्थसंकल्प भाशणान जाहीर केल्लेप्रमाण पेडणें आनी माशेल बस स्टॅंडांचें काम सुरु जालां. वाळपयचो बसस्टॅंड पूर्ण जाला. अंदू वर्सा नवीन पणजी बसस्टॅंड तशेंच मडगांव आनी म्हापशेचे बसस्टॅंड महसूल प्राप्त करपाच्या धर्तीचेर हातांत घेतले. हाका लागून कंदब येरादारी म्हामंडळाक निधीचो स्त्रोत उपलब्ध जातलो आनी ताका लागून सरकाराच्या सवलतीचेर आदारून रावप उणें जातलें. तेचप्रमाण, हांव सांखळी शाराच्या दर्जानुसार मीनी बसस्टॅंड बांदपाचो प्रस्ताव दवरता.

134. कंदब येरादारी म्हामंडळ हें राज्याच्या येरादारी वेवस्थेचो कणो जावन आसा. आवश्यक तें मनुश्यबळ धोरण नाशिल्ल्यान, मोठ्या प्रमाणांत रिणां आनी ताचेर फारीक करपाचें कळंतराचें वजें आनी त्या शिवाय गैरवेवस्थापनाक लागून कंदब म्हामंडळांत वित्तीय घुस्पागोंदळ जाला. म्हामंडळाची पुर्नरचना करून वेतनाचो भार, जो सद्या एकूण खर्चाच्या 52 टक्के आसा आनी सदच्या येणावळीचेर लागीं लागीं 90 टक्के आसा तो हळूहळू उणो करून 40 टक्क्यांचेर हाडूंक सोदता. तेचप्रमाण, म्हामंडळाच्या म्हालवजाचो वापर चड येणावळ मेळोवपाखातीर करतलो.

135. महोदय,

फाटल्या वर्सा सुरु केल्ल्या पास पध्दतीक लागून पगारदारी वर्गावयलें वजें बरेंच उणें जालां. तेचप्रमाण, दुचाकीचो वापरूय बरोच उणो जाला. ही यंत्रणा वेवस्थीत राबयल्यार रस्त्यावयले दुचाकीचो वापर आनीकूय उणो जातलो आनी प्रदूशण आनी वाहतूक कोंडी उणी जावपाक मदत जातली. फाटल्या वर्सा हे येवजणेखातीर, हांवेन 6 कोटींची पुरवण केल्ली. ह्या येवजणेक खूब मोट्या प्रमाणांत म्हळ्यार लागीं लागीं 46 हजार प्रवाशी हाचो वापर करूंक लागिल्ल्यान हांव ही तरतूद अंदू 12 कोटी मेरेन वाडयता. ह्याचवांगडा सवलतीचो वांटो वाडोवपाची सुदारणा ह्या येवजणेंत करतलो.

136. महोदय,

फाटल्या वर्सा कदंब म्हामंडळाचें रीण कमी करपाखातीर 20 कोटींची तरतूद केल्ली. फुडल्या दोन ते तीन वर्सांभितर पुराय रीण शुन्य करपाचो विचार आसा. अंदू वर्सा 15 कोटींची तरतूद केल्या.

137. महोदय,

कदंब म्हामंडळाक अर्थीक सहाय्य दिवपाखातीर हांवेन भागभांडवल वाडोवपाक 5 कोटी, सवलतीखातीर 32 कोटी आनी ग्रॅच्युईटी फंडाखातीर 7 कोटींची तरतूद केल्या. म्हामंडळाक एकूण

71 कोटींचें सहकार्य केल्ल्यान तें बरी, सुरक्षीत आनी कर्तव्यदक्ष सेवा दितलें अशी हांव अपेक्षा करता.

138. महोदय,

तांत्रिक आडखळींखातीर, खाजगी बस धनयांक तांका ह्या येवजणेंत सहभागी जावपाची संद दिवन सुध्दा तांका सहभागी जावप शक्य जावंक नाशिल्ल्यान त्रास जाल्यात. राज्यांतल्या वाहतूक क्षेत्रांत तांचो सहभाग मतींत घेवन हांव अशा कठीण परिस्थितींत तांकां वाडलेल्या इंधन खर्चाचेर उपाय म्हणून 3 रु. प्रती किलोमीटर प्रमाण सवलत जाहीर करता. हे येवजणेखातीर गोवा राज्य खाजगी बसमालक संघटनेवांगडा सरकाराची उलोवणी सुरु आसा. हाचेखातीर 14 कोटीची तरतूद अर्थसंकल्पांत आसा. ही योजना 01 जुलै 2014 पासून चलणुकेंत येतली.

139. तेचप्रमाण खाजगी बसमालकांच्या वाहन विम्याच्या हप्त्यांतली वाड लक्षांत घेवन 50 टक्के फारीक केल्ले दुडू तांकां परत करपाचो प्रस्ताव आसा. चडूच चड 20 हजार रुपया मेरेन ही सवलत आसतली आनी तांचेखातीर हांवेन 2 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.

140. महोदय,

सद्याच्या बस रिप्लेसमेंट येवजणेंत बदल करपाचो प्रस्ताव हांव दवरता. हाचेवरवीं बस बदलपाखातीर, 6 लाखांमेरेन अनुदान मेळटलें. ताच्याखातीर हांवें 5 कोटींची तजवीज केल्या.

141. हालींच्या काळात चुकीच्या कारणांखातीर पर्यटक टॅक्सींचें नांव गाजता. तांच्या मागण्यांचेर फावसो तोडगो काडपाखातीर, सरकार काम करता, त्यापैकी, कांय गजाली मान्य सुध्दा जाल्यात. टुरीस्ट टॅक्सी म्हणून बरीं वाहनां वापरप ही काळाची गरज आसा. ईडीसी वतीन चालीक लायिल्ल्या डॉ. वर्गीस कुरीयन येवजणेखाला, हळडुव्या-काळ्या टॅक्सी चलोवप्यां वांगडाच, पॅसेंजर रिक्षा, मोटर सायकल पायलट, चडांत चड दोन टॅक्सी आसपी टुरीस्ट टॅक्सीचालकाचो आसपाव आसतलो. तशेंच, उद्येगाच्या मागणेप्रमाण पुरवण करपाखातीर 800 सीसी च्या सगळ्या ल्हान गाड्यांच्या जाग्यार नव्यो अत्याधुनिक गाडयो घेवपाक प्रोत्साहन दितले. ह्या येवजणेखाला रु. 12 लाख रिण आनी रु. 4 लाख सवलत दिवपाचो प्रस्ताव आसा. हेखातीर हांवें रु. 6 कोटींची तरतूद केल्ली आसा.

142. सभापती महोदय,

पणजे अत्याधुनीक सुविधांनी भरिल्लें, प्रशस्त अशें 'येरादारी भवन' (Transport Bhavan) बांदपाचो हांव प्रस्ताव दवरता. तशेंच,

फोंडें हांगा प्रशासकीय इमारत आनी Driver's Training Track बांदपाखातीर निधीची पुरवण केल्या. तशेंच, अपघात बादीत येवजणेखाला रु. 1.5 कोटींची तजवीज केल्या.

क्रीडा

143. सभापती महोदय,

म्हज्या सरकारान तिसऱ्या लुसोफोनीया क्रीडासर्तीखातीर सगळे तरेच्यो साधनसुविधा धा म्हयन्याच्या विक्रमी काळांत तयार करून यशस्वीपणान खेळांसर्ती आयोजीत केल्या आनी आंतरराष्ट्रीय नकाशाचेर गोंयचें नांव पावलां.

144. सभापती महोदय,

हांव 36व्या राश्ट्रीय खेळासर्ती खातीर आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्यो सुविधा प्राप्त करून दिवपाचें जाहीर करता. हातूंत, सगळ्या तरेचे इनडोअर आनी आवटडोअर स्टेडियम हांचो आस्पाव आसा. हेखातीर, गोवा खेळा प्राधिकरणाक रु. 150 कोटींची तरतूद केल्या.

145. खंयच्याय वेवसायीक कामाखातीर वापरी नासतना फकत थळाव्या भुरग्यांखातीर, हांव कांपाल हांगाच्या बांदोडकार फूटबॉल मैदानाचो विकास करपाचो प्रस्ताव घोशीत करता.

146. सभापती महोदय,

राश्ट्रीय आनी आंतरराश्ट्रीय स्तराचेर क्रीडा वाठारांत दोळे दिपकावपी 60 वर्सांवेल्या कठीण परिस्थितीत आशिल्ल्या खेळगड्यांक म्हाका नवीन पेन्शन येवजण जाहीर करतना आनंद जाता. ही येवजण संबंदीत खातें रोखडेंच तयार करतलें.

147. सभापती महोदय,

फाटल्या देड वर्सा अस्तित्वांत आशिल्ल्या गोंय फूटबॉल विकास परिषदेन (Goa Football Development Council), खेळामळार गोंयाभायरूय बरेंच वर्चस्व गाजयिल्लें आसा. तांच्या वावराक आदार दिवपाची गरज आसा. हाचेखातीर, ह्या वर्सा हांवे अर्थीक आदार रु. 6 कोटी मेरेन वाडयिल्लो आसा.

कायदो आनी न्यायव्यवस्था

148. सभापती महोदय,

ह्या पवित्र सभाघराक म्हाका कळोवपाक आनंद जाता की, रु. 71 कोटी अदमासी खर्च लक्षांत घेवन, नव्या उच्च न्यायालय इमारतीचें संकूल बांदपाच्या सुरवात जाल्या. उत्तर गोंयांखातीर जिल्लो न्यायालय ह्या वर्सा सुरवात जातली. मजगतीं, उत्तर गोंयांखातीर सद्या पाटो हांगासर प्रशस्त अशी सुवात उपलब्ध करून दिल्ल्यान न्यायालय संकुलातली गर्दी कमी जातली.

149. सभापती महोदय,

फावशा प्रमाणांत नोटरींची नेमणूक करतलो अशे तरेचें दिल्लें आश्वासन हांवें पुराय केलां. कायदो खात्यान हालींच अतिरीक्त 111 पब्लीक नोटरींचीं नेमणूक केल्या. हें करतासतना, म्हज्या सरकारान हे नोटरी योग्य तरेन काम करतात आनी लोकांक त्रास जायनात हाची काळजी घेवपाक योग्य तपासणी वेळावेळार सुरु केल्ली आसा.

सर्वसामान्य प्रशासन, महसूल वित्त आनी NRI वेव्हार

150. सभापती महोदय, सद्याचीं कार्यालयां दाट गर्देंत आशिल्ल्यान बार्देस तालुक्यांतल्या महसूल प्रशासनाच्या कार्यालयांक पोन्न्या आझिलो हॉस्पिटलाच्या इमारतींत नवीन इमारत बांदून दिवपाखातीरचो प्रस्ताव हांव दवरता. हाचेखातीर, हांवे 150 लाख रुपयांची तरतूद केल्ली आसा. तेचभेशन, उपजिल्लोधिकारी मुरगांव आनी हेर महसूल कार्यालयांच्या प्रशासकीय इमारतीचें बांदकाम रोखडेंच सुरु करतले. हाचेखातीर, रु. 200 लाखांची तरतूद हांवे केल्ली आसा.

151. महोदय,

हया वर्षभरांत हांव झुआरीनगर आनी कामराभाट, पणजी हांगा आशिल्ल्या झोपडपट्टीचें पुनर्वसन करपाचें जाहीर करता आनी ताका लागून सरकारान हया अर्थसंकल्पांत रु. 10 कोटींची तरतूद केल्या.

152. महोदय,

14 इमारतींचो आस्पाव आशिल्ल्या कोलवाळच्या 'Modern Jail Complex' चें बांदकाम लागीं लागीं पुराय जालां आनी हया वर्साच्या शेवटामेरेन हया पुराय प्रकल्पाचें उक्तावण जातलें. हेखातीर, हांवे रु. 11 कोटींची अर्थसंकल्पी तरतूद केल्या.

153. महोदय,

गेल्या अर्थीक वर्सा म्हज्या सरकाराच्या एकमेव तारवटी पेन्शन येवजणेखाला आमी 1832 तारवट्यांक एकूण रु. 2.75 कोटी इतकी पेन्शन वितरीत केल्या. हया वर्सा, तेखातीर हांवे रु. 3 कोटींची तरतूद केल्या.

154. महोदय,

हया पवित्र सभाघराक हांव अभिमानान सांगूंक सोदता की, धा वर्सा पयलीं हांवें दोन लांब काळाचे राखीव फंड सुरू केल्ले ते अशें : Sinking Fund आनी Guarantee Redemption Fund. जाका

लागून, रिणांच्या परतफेडीचें वजें जावचें न्हय आनी राज्य रिणांच्या सांपळ्यांत अडकूचें न्हय. खुबश्या राज्यांनी आतां तांच्या रीण वेवस्थापनाखातीर ही पध्दत आपणायल्या. ह्या दोनूय फंडाखाला एकत्रीत राखीव निधी आतां रु. 320 कोटी इतलो जाला. ह्या वर्सा हांवें 40 कोटींची तरतूद ह्या खातीर केल्या.

पंचायत राज, ग्रामीण विकास, पालिका प्रशासन आनी शार आनी नगर नियोजन

155. सभापती महोदय,

ह्या वर्सा हांवें गोवा ग्राम समृद्धी येवजणेखाला, भरीव अंदाजपत्रकी तरतूद केल्या, रु. 3.42 कोटी वयल्यान ती रु. 10 कोटींचेर पावयल्या. इंदिरा आवास येवजणेखाला रु. 6.04 इतकी तरतूद केल्या.

156. सभापती महोदय,

ग्रामपंचायतीच्या अनुदानांत रु. 57 कोटींची वेवस्था केल्या. ग्रामपंचायती ताचो वापर योग्य कारणांखातीर करतले अशी म्हाका आशा आसा. ह्याशिवाय, जिल्ला पंचायतींक रु. 15 कोटींचें अनुदान दवरलां.

157. महोदय,

अटल ग्राम येवजणेखाला नेत्रावळी गांवाची निवड केल्या. मात, प्रशासकीय अडचणींक लागून ही येवजण परिणामकारक रितीन राबोवंक शक्य जावंक ना. ह्या येवजणेखाला, सगळ्यो तांत्रिक समस्या सोडोवंक वित्तसहाय्य दिवपाखातीर, सोसायटी तयार करून, लोकांक येवजणेचो फायदो पावयतलो. हाचेखातीर 10 कोटी रूपयांची तरतूद केल्या.

158. सभापती महोदय,

DRDA कर्मचारी जांका निवृत्त जातकीच कसलोच फायदो मेळना, हो तांचो सतावपी प्रश्न हांव सोडोवंक सोदता. हांव अंगणवाडी कर्मचाऱ्यांच्या धर्तीचेर तांका एक रकमी फायदो दिवंक सोदता. हाचेखातीर, ह्या वर्सा हांवे रु. 100 लाखांची तरतूद केल्ली आसा.

159. महोदय,

ह्या वर्सा साधनसुविधा निर्मिती येवजण चालीक लागतली. हेवरवीं, साधनसुविधा कर भरपी घरां आनी वेवसायीक प्रकल्पांक रस्ते, घर आनी वीजेची सुविधा निश्चीतपणान मेळटल्यो. हाचेखातीर 25 कोटी रूपयांची तरतूद केल्या.

160. महोदय,

हांवेन पणजी महानगरपालिके खातीर 20 कोटी, मडगांव आनी मुरगांव नगरपालिकां खातीर प्रत्येकी 6 कोटी, फोंडा आनी म्हापसा नगरपालिकां खातीर प्रत्येकी 3 कोटी आनी कुडचडें, कुंकळ्ळी, काणकोण, डिचोली, सांखळी, पेडणें, केपें, सांगें आनी वाळपय नगरपालिकांखातीर प्रत्येकी दोन कोटींची तरतूद केल्या.

161. महोदय,

नगरपालिका प्रशासना अंतर्गत, घन कचरा वेवस्थापनाखातीर 7 कोटी, गोंय राज्य शार उदरगत यंत्रणा खातीर 50 कोटी, नाले उसपुपाखातीर 1.5 कोटी, JNNURM प्रकल्पाक 45 कोटी आनी नगरपालिकांक Octroi च्या बदल्यान दिवपी सवलतीखातीर 12.5 कोटींची तरतूद केल्या.

माहिती आनी प्रसिध्दी खातें

162. सभापती महोदय,

एका योग्य येवजणेवरवीं पत्रकारांनी घेतिल्ल्या घरबांदणी रिणावयल्या कळंतराक सब्सीडी दिवपाखातीरची तरतूद ह्या अर्थसंकल्पांत आसा. ताचेखातीर, अर्थसंकल्पांत हांवेन फाव ती तरतूद केल्या. तशेंच, पत्रकारांखातीरच्या पेन्शन येवजणेंत सुदारणा करून कॉर्पस फंडासंबंदीचो प्रश्न सुटावो करप आनी

अर्थसंकल्पांतल्या तरतूदीप्रमाण पेन्शन लागू करपाखातीर, निधीची तरतूद केल्या.

163. गोवा युनियन ऑफ जर्नालिस्ट (GUJ) संघटनेन आपल्या सदस्यांखातीर केल्ल्या ग्रुप इन्सुरन्साचेर 75 टक्के Reimbursement हांव करपाक सोदता. फोटो जर्नालिस्टच्यो मागण्यो लक्षांत घेवन येवजणेखाला कॅमेरा घेवपाच्या वयाच्या पात्रतायेची मर्यादा हांव उणी करपाचें जाहीर करता.

164. सभापती महोदय,
पत्रकारांखातीरच्या Wage Board शिफारशींच्या अंमलबजावणेखातीर हांवे 1 कोटींची तरतूद केल्या.

भौशीक बांदकाम, पूल आनी रस्ते

165. सभापती महोदय,
म्हज्या सरकारान NH17 आनी NH4A चे 4/6 पदरी रस्त्याचें बांदकाम हातांत घेतलां. पणजी ते पोन्नें गोय हांगामेरेनच्या पयल्या टप्प्याची निविदा काडिल्ली आसा आनी नोव्हेंबर, 2014 मेरेन काम पुराय जावपाची अपेक्षा आसा.

166. महोदय,

खांडेपार आनी जुवारी पुलाखातीर, सल्लागार नेमपाचो वावर पुराय जाला. गालजीबाग आनी तळपण पुलाखातीर, सल्लागार नेमपाची प्रक्रीया सुरु केल्ली आसा. बेती-पणजीचो पूल आनी करासवाडा जंक्शनाच्या उड्डाण पुलाची निविदा काडिल्ली आसा.

167. महोदय,

JAICA वरवीं साळावली, भौशीक बांदकाम खात्यातर्फे गांजें तशेंच जुवारीनगर हांगाच्या उदकाच्या कार्याविशींची कार्यवाही प्रगतीपथाचेर आसा. ह्या सगळ्याक लागून, राज्यांत बऱ्याच भागात 24X7 वरां उदकाची पुरवण जातली अशी अपेक्षा आसा.

168. महोदय,

फोंडे शाराखातीर, वाहतुकीक लागून वेवस्थेच्या संदर्भात रस्तो साधनसुविधांची प्रक्रीया निमण्या पांवड्यार आसा आनी ताची रोखडीच कार्यवाही जातली. हाका लागून, शारांतली येरादारी गर्दी कमी जातली.

नागरी उड्डाण

169. सभापती महोदय,

4 दशलक्ष प्रवाशांक हाताळपाक दाबोळी विमानतळाचो दर्जो वाडोवपाची सुरवात केल्ली आसा. गोंयांत अदीक विमानां येवन Airline Hub जावपाखातीर, हांव नागरी उड्डाण धोरण हाडूंक सोदता. ज्या विमान सेवांचीं कमीत कमी चार विमानां रातभर दाबोळी विमानतळाचेर पार्क करून गोंयच्यान फांतोडेर भायर सरतात तांकां ATF वयलो VAT चो फायदो दिवं येता. धोरणाची ठळक वैशिष्ट्यां अर्थसंकल्प भाशणाच्या जोडपत्रांत (II) आसा. ह्या प्रयत्नांक लागून म्हाका खात्री आसा की, पर्यटकांची झुंबड गोंयांत वाडटली आनी 2017 वर्साखातीर, 6 दशलक्ष पर्यटक गोंयांत येवपाची मोख आमी साध्य करतले.

कामगार आनी रोजगार

170. सभापती महोदय,

हें अर्थसंकल्प भाशण सोंपोवच्या निमाण्या खिणाक हांव पावला. म्हाका पूर्ण खबर आसा की, बेरोजगारी आनी बेकारी हीं दोन व्हडलीं आव्हानां सरकारामुखार आसा. पदवी शिक्षण पुराय करपी कितलेश्याच जाणांक खंयच्या आव्हानांक सामोरे वचपाक जाय हाची कल्पना नोकरेच्या मार्केटांत वतना मात्तूय आसना.

गुंतवणूक धोरण आनी पर्यटन परिणामावरवीं निर्माण जावपी रोजगारांक राज्यातले पात्र मनीसबळ उपलब्ध जालें ना जाल्यार, आमचे सगळे प्रयत्न फुकट वतले आनी तयार केल्ल्या साधनसुविधांचो फायदो हांगासल्ल्यांक मेळचे परस भायल्यानच्यान येवपी लोकांक जातलो. ह्या संदर्भांत ह्या सभाघराक हांव आश्वासन दिता की, ह्या वर्सा हांगासल्ली चले आनी चलयांक रोजगार मेळटलो हाचेखातीर, मोठ्या प्रमाणात प्रशिक्षण करपाचें धोरण तयार करतलो. अशें आसलें तरी, अर्थसंकल्प भाशण हें सगळें सविस्तर सांगपा सारकें न्ही. हांव ह्या सभाघराक आश्वासन दिता की, पावसाळी अधिवेशनांत धोरणाचो सविस्तर तपशील आनी ताची कार्यवाही सभाघरामुखार दवरतले. अशें आसलें तरी, कुशल विकासाशिवाय हेर गजालींचो उल्लेख हांव करता.

171. सभापती महोदय,

खंयचीय वेवसायीक वा स्वयंरोजगार व्यक्ती धडपडत सुरवात करता आनी खूब फावटीं बोल्सांत पयसोय नासतना सुरवेच्या काळांत संघर्ष करता. ह्या संघर्षाक लागून खूब फावटी निराश जाता आनी ह्या भंयाक लागून फाटी सरता वा फुडार घडोवंक सोदिना. अशा व्यक्तींनी स्वयंरोजगार करचो आनी वेवसायीक करियर घडोवचें, ह्याखातीर तांका प्रोत्साहन दिवचें म्हण हांव अशा व्यक्तींक तांच्या सुरवातीच्या काळांत मासीक भत्तो

दिवपाक सोदता. हाचेखातीर, एक येवजण तयार करतलो आनी गुणवत्तेचेर आदारीत अशा व्यक्तीं विशीं निर्णय घेवपाखातीर, तज्ञांची एक उच्चधिकार समिती घडयतलो. डॉ. वर्गीस कूरियन येवजणेचो लाव घेवपीय ह्या येवजणेक पात्र आसतले.

172. सभापती महोदय,

जे उद्देग, 100 आनी ताचेवयर रोजगार उपलब्ध करतात तांकां तांच्या तांकीच्या 5 टक्के प्रशिक्षणार्थीक घेवपाक सक्ती करतले. हातूंतले 80 टक्के stipend दोन वर्सांखातीर सरकार फारीक करतलें.

173. महोदय,

नवीन वेवसायांचीं आव्हानां स्विकारपाची जांची तांक आसा आनी जे त्या दृश्टीन प्रयत्नरत आसा तांकां प्रोत्सहन दिवपाखातीर Venture Capital Fund and Angel Fund अशे दोन निधी गुंतवणूक धोरणाखाला तयार करतले.

महोदय, भाग ए चें हें म्हजें भाशण सोपोवच्या पयलीं आनी भाग बी सुरु करचे पयलीं हांव म्हणन

*“Every opportunity has difficulty,
But at the same time, every difficulty has an opportunity...”*

Part – B ... Tax Proposals

1. Speaker Sir, I now turn towards the tax proposals for the year 2014-15. During the last financial year, our focus has been to consolidate our existing revenue collection system and improve on the enforcement and recovery mechanism. As I have highlighted in the first few paragraphs of this Speech, our efforts have yielded positive results, which has assisted my Government during the uncertainty that has been prevailing in the fiscal state of affairs of the State. The economy is quite gloomy and the local entrepreneurs are facing the brunt of it.

2. This year too, I intend to further strengthen these efforts and provide for suitable interventions, to boost growth both for the trade as well as the revenue collection of the State. Towards this end, I propose certain measures, without burdening the tax-payer and providing the trade, who is reeling under a stagnant economy, with appropriate reliefs.

Value Added Tax

3. Speaker Sir, as a measure of providing some relief to the dealers who have availed and availing the benefits of additional period of exemption under the Goa Value Added Tax Deferment cum Net Present Value Compulsory Payment Scheme, 2005; I propose to extend the benefits for those who have been covered by special orders of the year 2010 and 2012.

4. Sir, last year I had given some benefit to the Depot of Canteen Stores Department and Indian Naval Canteen Services located in Goa, by reducing the VAT liability to the extent of 50%. It

is noticed that for some items there is an imbalance of Input Tax Credit (ITC) being availed and therefore, I propose to remove this difficulty by restricting the ITC to the extent of their Output liability.

5. Sir, I propose to increase the rate of tax on tobacco and tobacco products including cigarettes and other tobacco products from 22% to 25%.

6. Sir, I propose to revise the rates on aerated and carbonated non-alcoholic beverages other than those manufactured by Small Scale Industries to 15%.

7. Sir, I further propose to amend the Entry at Sr. No. 69 of Schedule 'B' to include "PVC insulated industrial cables (1100V)".

8. Sir, I propose to subject the LED bulbs and tubes at tax rate of 8% as against the existing 12.5%.

Luxury Tax

9. Speaker Sir, considering the requests of local hospitality entrepreneurs, I propose to continue the concession at the rate of 60% of tax liability during the months of June to September of the year.

10. Sir, while carrying out certain amendments to the Goa Tax on Luxuries Act, 1988 in relation to tax on accommodation for commercial purposes, certain difficulties are being faced by those receiving lease rentals. I propose to revisit the relevant provisions and if required carry out necessary amendments.

11. Sir, the Goa Tax on Luxuries Act, 1988 needs to be strengthened comprehensively and I propose to bring in amendments to cover enforcement, suspension of activity, closure of business for non-payment of tax and filing returns and provisions for payments of disputed amount as a pre-requisite for filling appeals.

Entertainment Tax

12. Speaker Sir, at present for large scale ticketed events the entertainment tax is levied at the rate of 25%. This charge is on the sale of ticket, which amongst the basic fare, has other freebies like free food and free liquor components which are not being covered. In some cases it is observed that invitee passes are issued without charges, and the organizer subsumes all the sponsorship in cash or kind, on such invitee passes. I therefore propose to cover all such sponsorships on all such events under the Goa Entertainment Tax Act, 1964.

Entry Tax

13. Speaker Sir, due to a preferential tax regime in Goa, certain industries like cable manufacturers shifted their units to the State. However, last year, the entry tax on copper rods, electrolytic grade continuous cast type refined copper wire etc., used as raw material by such industries, was increased to 5%. This has led to disparity on CST rates for inter-state sales which was resulting into a refund of the amounts collected as entry tax. Therefore, I propose to reduce the rate at 1% in Schedule I of the Goa Tax on Entry of Goods Act, 2000.

14. Sir, it is also noticed that in view of the provision of Entry Tax, the goods imported from outside which are processed by the dealer in one of its unit, in a particular local area and even if it is used as a input in another unit, situated in different local area; the same is subjected to tax under the provisions of this Act, at a high rate of 5%. This creates an unnecessary tax burden and has a cascading effect on the prices of the end product. I therefore propose to reduce the entry tax payable on such movement of goods at a nominal rate of 0.5% from the existing 05%.

15. Sir, one of our major revenue sources is in form of all taxes administered by Commercial Tax Department and I propose to strengthen the Commercial Tax Department, more particularly its reach to all the areas of the State during this year. I therefore propose to establish Ward Offices in coastal belt at Calangute and Colva.

Excise

16. Speaker Sir, to keep pace with the inflation, it is proposed to marginally increase, the Excise Duty on Indian Made Foreign Liquor and Beer other than Milk Punch and Wines manufactured in the State of Goa or imported from the rest of India or from outside India and sold in the State of Goa, so also country liquor manufactured with rectified spirit or extra neutral alcohol; as per the details provided in **Annexure - A**.

17. Speaker Sir, to provide for and compensate the increase in expenditure on various Library activities in the State, I propose to increase the Library Cess payable, on various excise duties and

fees, as provided under the Goa Public Libraries Act, 1993 from the existing rate of ₹ 1.00 to ₹ 1.50 per bulk litre of Indian Made Foreign Liquor, Beer and Wine manufactured, imported, sold in the State of Goa and exported outside the State of Goa.

18. Sir, as a policy decision of my Government, Excise Licence for retail sale of liquor in packed bottles and licence for wholesale of liquor shall be granted, only to the applicant who is a resident in the State of Goa for the last 15 years.

19. Speaker Sir, I propose to permit additional timings for serving liquor by the retail vendors of Indian Made Foreign Liquor, Country Liquor and Foreign liquor; situated in coastal villages and within the limits of the Corporation of the City of Panaji and the Municipalities of Mormugao, Margao, Mapusa and Ponda.

For timings beyond 11.00 p.m. but not exceeding 01.00 a.m., a surcharge of ₹ 50,000/- in addition to the licence fee shall be charged and timings beyond 01.00 a.m. but not exceeding 4.00 a.m., a surcharge of ₹ 2 lakhs in addition to the licence fee and the above surcharge shall be charged.

Stamp Duty & Registration Fees

20. Sir, last year I had revised the stamp duty on conveyances and subsequently registration fees was decreased by 01%. This year, I propose to rationalize the slabs of the registration fees on par with the ceilings prescribed for stamp duty, with minor changes, but maintaining upper slab of 08%. The proposed rates and slabs are given in **Annexure - B**.

21. Sir, as per the amendment carried out to the Indian Stamp Act, 1899 (Goa Amendment, 2013), the stamp duty payable on power of attorney which is given to a promoter or developer for purpose of construction or development or sale or transfer of any immovable property, is charged at the same rate as if it is a conveyance. Doubts have been raised that it amounts to double the stamp duty, i.e. once for executing agreement for sale and the other for executing power of attorney. To do away with any doubts, I propose to revisit these amendments and carry out suitable modification with appropriate levy of minimum duty for all such cases or provide for remission in the stamp duty payable.

22. Sir, further in the same amendment, amalgamation of two companies has been covered as a conveyance and stamp duty is payable as per the rates in force for the purpose of conveyance. Certain difficulties have arisen due to merger of small entities, belonging to the same owner or group of share holders. I propose to revisit this amendment and modify the levy by maintaining a minimum duty for all such cases and subsequently provide for remission in the stamp duty payable.

Regularisation of unauthorized houses

23. Speaker Sir, as a one-time measure of relief, to settle the issues of unauthorized constructions of houses, my Government proposes to bring about regulations to regularize, the houses constructed without due authority; on payment of such fees, taxes, penalties and other charges, which will be determined as part of the regulations.

24. Sir, this measure is for such occupants who are either owners or co-owners or holding any other occupancy rights over the said house or is having an irrevocable NOC from the owner. This is however subject to the condition that the house exists before 28th February, 2014 with conclusive documentary evidence issued by a Government Department only.

25. Sir, this measure will also be applicable for houses situated in Government lands.

Regularisation of Alvara grant

26. Speaker Sir, my Government also envisages a policy for regularizing of all *Alvara* grants as Class- I occupancy rights on payment of such fees, taxes and other charges.

Conversion Fees for special projects

27. Speaker Sir, in cases of certain projects, like tourism and industry related, I propose to levy conversion fees on the entire plot of land and not only for the plinth area which is desired to be converted. An appropriate legislation will be enacted for this purpose.

Casino fees

28. Speaker Sir, I propose to enhance the existing entry fee of ₹ 500/- charged under the Goa Entertainment Tax Act, 1964 to ₹ 700/- per person per day.

29. Sir, further, I propose to levy a fee of ₹ 5 crores for transfer of casino license. So also I propose to revise the annual recurring fee

based on the area for land based casino and the capacity of passenger alongwith crew members of offshore casino. The details are provide in the **Annexure- C**.

Fees for utilization of Electrical Poles

30. Speaker Sir, as a measure of additional resource mobilization for the Electricity Department; I propose to introduce a scheme, wherein the Electricity Department poles can be utilized for stringing various types of cables as well as utilized for hanging advertisements, on payment of certain fees in form of monthly rentals. The details of the scheme will be announced shortly.

Transport

31. Sir, it is proposed to revise the fees to ₹ 500/- for issue of "Authentication Certificate" of Motor Driving License and ₹ 200/- for issue of status report or extract of Motor Driving License and particulars of Registration Certificate.

32. Sir, as provided for last year, this year too, I propose to extend the exemption granted to the truck / tipper and barge owners, who were providing services for mineral ore transportation only; from payment of fees or taxes with the Transport Department and Captain of Ports Department. As and when the mining transportation activity resumes, this exemption will be withdrawn and the truck / tipper and barge owners will have to pay the dues on pro-rata basis for the remainder of the period of this year.

Charges for laying of cables and utilization of Govt. land

33. Speaker sir, in order to avoid inconvenience to the public on account of frequent road cuttings for laying of cables, pipelines etc.

and to provide a fund to reinstate, repair and maintain the damages caused to the roads, I propose to levy one time charges on cable and telecommunication companies for a laying of cables for the first time as well as levy annual recurring charges for the use of public roads.

34. Sir, I also propose to permit cable and telecommunication companies to install communication towers in Government property on payment of one time installation charges and annual recurring charges in addition to annual rent payable.

35. Both the aforesaid activity will be monitored by General Administration Department as one window clearance.

36. Purity of mind and clarity of thought, gives surety of success.
Sir, I believe:

“it can be thought, it can be done....

.... and every night, certainly see the rising sun”

37. With this I seek blessings of the people of Goa in all my endeavours and appeal to all the Members of this August House to support this Budget with a positive frame of mind. Let us all follow the message given by the great Goan Saint Sohirobanath Ambiye,

“ अंतरीचा ज्ञानदिवा मालवू नको रे.....”

Jai Hind, Jai Goem.

Annexure - A

Excise Duty / Fee Proposals

1. Indian made foreign liquor other than milk punch, wines and beer manufactured in the State of Goa / Imported from the rest of India / imported from outside India and sold in the State of Goa for brands whose strength is below 80 U.P.

(i)	whose maximum retail price is upto ₹ 85/- per 750 ml.	₹ 17/- per bulk litre
(ii)	whose maximum retail price is above ₹ 85/- upto ₹ 160/- per 750 ml.	₹ 55/- per bulk litre
(iii)	whose maximum retail price is above ₹ 160/- upto ₹ 225/- per 750 ml.	₹ 65/- per bulk litre
(iv)	whose maximum retail price is above ₹ 225/- upto ₹ 385/- per 750 ml.	₹ 70/- per bulk litre
(v)	whose maximum retail price is above ₹ 385/- upto ₹ 570/- per 750 ml.	₹ 75/- per bulk litre
(vi)	whose maximum retail price is above ₹ 570/- upto ₹ 840/- per 750 ml.	₹ 175/- per bulk litre
(vii)	whose maximum retail price is above ₹ 840/- upto ₹ 1,140/- per 750 ml.	₹ 240/- per bulk litre
(viii)	whose maximum retail price is above ₹ 1,140/- upto ₹ 1,400/- per 750 ml.	₹ 255/- per bulk litre
(ix)	whose maximum retail price is above ₹ 1,400/- upto ₹ 1,600/- per 750 ml.	₹ 275/- per bulk litre
(x)	whose maximum retail price is above ₹ 1,600/- upto ₹ 1,850/- per 750 ml.	₹ 290/- per bulk litre
(xi)	whose maximum retail price is above ₹ 1,850/- upto ₹ 2,250/- per 750 ml.	₹ 525/- per bulk litre
(xii)	whose maximum retail price is above ₹ 2,250/- upto ₹ 3,000/- per 750 ml.	₹ 550/- per bulk litre
(xiii)	whose maximum retail price is above ₹ 3,020/- upto ₹ 5,000/- per 750 ml.	₹ 1,030/- per bulk litre
(xiv)	whose maximum retail price is above ₹ 5,000/- upto ₹ 10,010/- per 750 ml.	₹ 1,515/- per bulk litre
(xv)	Whose maximum retail price is above ₹ 10,010/- upto ₹ 20,010/- per 750 ml.	₹ 1,750/- per bulk litre
(xvi)	whose maximum retail price is above ₹ 20,010/- upto ₹ 40,010/- per 750 ml.	₹ 2,000/- per bulk litre
(xvii)	whose maximum retail price is above ₹ 40,010/- upto ₹ 80,010/- per 750 ml.	₹ 2,250/- per bulk litre
(xviii)	whose maximum retail price is above ₹ 80,010/- upto ₹ 1,00,010/- per 750 ml.	₹ 2,500/- per bulk litre
(xix)	Whose maximum retail price is above ₹1,00,010/-	₹ 3000/- per bulk litre
	Additional Excise Duty, whose strength is above 42.8% v/v but below 60% v/v	₹ 200/- per bulk litre

2. Indian Made Foreign Liquor manufactured in the State of Goa/Imported from the rest of India/imported from outside India other than milk punch, wines and beer whose strength is above 80 U.P. and sold in the State of Goa. ...

(a) whose alcoholic strength does not exceed 5% v/v ... ₹ 17/- per bulk litre

(b) whose alcoholic strength exceeds 5% v/v ... ₹ 19/- per bulk litre

3. Beer Manufactured in the State of Goa /Imported from the rest of India/ imported from outside India and sold in the State of Goa

(a)	Whose alcoholic strength does not exceed 5% v/v or 8.77% of proof spirit and whose maximum retail price is upto ₹ 61/- per bottle of 650 ml.	₹ 16/- per bulk litre
(b)	Whose alcoholic strength does not exceed 5% v/v or 8.77% of proof spirit and whose maximum retail price is above ₹ 61/- per bottle of 650 ml.	₹ 20/- per bulk litre
(c)	Whose alcoholic strength exceeds 5% v/v or 8.77% of proof spirit but does not exceeds 8% v.v. or 14.03% of proof spirit and whose maximum retail price is upto ₹ 66/- per bottle of 650 ml.	₹ 22/- per bulk litre
(d)	Whose alcoholic strength exceeds 5% v/v or 8.77% of proof spirit but does not exceeds 8% v.v. or 14.03% of proof spirit and whose maximum retail price is above ₹ 66/- per bottle of 650 ml.	₹ 30/- per bulk litre

4. Country liquor manufactured with rectified spirit / extra neutral alcohol as a base material and / or blended thereof..... ₹ 17/- per bulk litre.

Annexure - B

Rates of Stamp duty and Registration fees for conveyances

	Stamp Duty	Registration Fees
Upto 50 lakhs	3%	2% *
Above 50 lakhs and upto 100 lakhs	3.5%	3%
Above 100 lakhs	4%	4%

*Note: Registration fees for conveyances in favour of housing society will be 50% of the first slab.

Annexure - C

Annual Recurring fees for Casino

a) Land based casino

Area	Fees
Upto 100 sq. m.	₹ 2.0 crores
Above 100 sq. m. upto 300 sq. m.	₹ 2.5 crores
Above 300 sq. m. upto 500 sq. m.	₹ 3.0 crores
Above 500 sq. m.	₹ 4.0 crores

a) Off shore casino

Capacity of passenger alongwith crew members	Fees
Upto 100	₹ 6.0 crores
Above 100 upto 200	₹ 6.5 crores
Above 200 upto 400	₹ 7.0 crores
Above 400	₹ 8.0 crores

Highlights of the Investment Policy

1. To promote sustainable investment in Goa;
2. Targets to create 50,000 jobs and facilitate Rs. 25,000 crore of new investment into the State in the next five years;
3. Encourage developing high quality logistics and core infrastructure to industries;
4. Set up an Investment Promotion Board as a 'Statutory Nodal Authority' for investments;
5. A transparent interface between the Investors and the Government to simplify and quicken the investment process;
6. Thrust areas for investment includes knowledge based industry, R&D centers and financial services, green & intelligent buildings with plug and play infrastructure.
7. Improve the business climate for the pharmaceutical industry, introduction of degree and post-graduate courses on pharmacy to ensure local availability of a suitably skilled workforce;
8. Setup an IT Hardware and Electronics park to encourage non-hazardous IT hardware and electronics manufacturing industries;
9. To Create an enabling environment conducive to investment in agro-based industry and animal husbandry activities;
10. Incentivize agro-based industries, by allowing land use coverage of 25% in Orchard zones;
11. Improve the key business enablers such as human capital, land, power supply, logistics infrastructure and effluent treatment;
12. Envisages optimal allocation and utilization of land for balanced development of all regions in the state;
13. Provide 'Outcome based' incentives to industry;
14. Purport institutions of global repute interested to set up satellite stand-alone campuses in the state;
15. A 'Special Incentive' for new investments, for expansion of existing units in the form in the form of VAT rebate, employment rebate and stamp duty rebate subject to companies employing minimum of 80% Goans and

providing internships to local students with special emphasis in backward Taluka;

16. Specific incentives to encourage procurement of local raw material will be specified vide modification to the 'Incentives to encourage consumption of local raw material Scheme, 2008';

17. Waiver of Entry tax for a period of 5 years for all new units being set up in the thrust areas in the backward Talukas;

18. Continuation of Entry tax for all MSME's;

19. Extension of The Modified Interest Rebate Scheme-2012 (MIRS-2012) in the current industrial policy till 2018; and

20. Setting up an entity 'Ventures Goa' in association with the private sector.

Annexure - II

Highlights of the Civil Aviation Policy

1. To create Dabolim Airport as an Airline Hub;
2. To improve connectivity between Goa and other Tier II and III cities;
3. Agreement for a minimum of three years;
4. Park at least minimum four aircrafts at Dabolim for a minimum of 250 days in a year;
5. Commence early morning flights to and from Goa;
6. Airline Hub Carrier to be incentivized through reduced rate of ATF tax by way of refund;
7. Incentives to be offered to Hub carriers to market Goa as a tourism destination; and
8. Empowered Committee to negotiate with potential Hub Carriers.
